

Páipéar Eolais agus Treorach don Athbhreithniú ar Cheol na Sraithe Sóisearaí

Clár Ábhar

1

1. Réamhrá	5
2. Cúlra	6
2.1: Siollabas Ceoil na Meánteistiméireachta 1972	6
2.2: Siollabas Ceoil an Teastais Shóisearaigh 1989	7
2.3: Siollabas Ceoil an Teastais Shóisearaigh 2008 a Athchothromú	10
3. Taithí cheoil sa tsraith shóisearchach	15
3.1: Ceol i gCuraclam na Bunscoile	15
3.2 Taighde ITES	16
3.3 Siollabas an Cheoil a Chur i bhFeidhm	17
3.4 An curaclam atá beartaithe agus an ceann atá á chleachtadh	21
4. Forbairtí náisiúnta sna hEalaíona	24
4.1: Cait na nEalaíón san Oideachas	24
4.2: Gearrchúrsa i dTaibhiú Ealaíne	26
4.3: Music Generation	27
4.4: Na hEalaíona sa tSraith Shóisearchach	29
4.5: An Straitéis Náisiúnta don Fhorbairt Inbhuanaithe	30
5. Téamaí atá ag teacht chun cinn sa taighde ar oideachas ceoil	32
5.1 Nuatheicneolaíochtaí digiteacha	32
5.2 Taithí cheoil fhoirmiúil agus neamhfhoirmiúil	33
5.3 Forbairtí idirnáisiúnta i gcuraclaim cheoil	36
Ceol TGM (RA)	36
Albain	38
An Baccalauréat Idirnáisiúnta	38
5.4 Nótá scoir: cúrsaí curaclaim	39
6. Sonraíocht an cheoil sa tsraith shóisearchach nua	42

7. Páipéar Treorach don Athbhreithniú ar Cheol na Sraithe Sóisearaí	44
Liosta Tagairtí	47
Aguisín: Guth an Scoláire	51

1. Réamhrá

Tabharfar an Ceol isteach in 2018 mar ábhar i gCéim a Ceathair den tsraith nua shóisearach. Foilseofar curaclam agus sonraíocht mheasúnaithe an ábhair bliain roimhe sin i Meán Fómhair 2017. Tugann an páipéar seo cúlra ar fhorbairt na sonraíochta do Cheol na Sraithe Sóisearaí. Mar thús, tugtar forbhreathnú gearr ann ar an siollabas reatha Ceoil agus ar leagan amach scrúdú an Teastais Shóisearaigh, agus ansin déantar trácht ar an gcomhairliúchán ar an dréachtsiollabas athchothromaithe ó 2008.

Tugtar breac-chuntas sa pháipéar ar thionscnamh shuntasacha ar tugadh fúthu ar na mallaibh i saol na n-ealaíon ar leibhéal náisiúnta agus atá ábhartha d'fhorbairt na sonraíochta nua. Fiosraítear ann taithí scoláirí agus múinteoirí i seomraí ranga an cheoil, agus cuirtear i láthair roinnt torthaí agus treochtaí a bhaineann le feidhmiú agus le roghnú scrúdú an Teastais Shóisearaigh. Ina dhiaidh sin, pléitear sa pháipéar ábhar imní reatha i litríocht idirnáisiúnta an oideachais ceoil, roinnt forbairtí i gcuraclaim idirnáisiúnta, agus a dtionchar sin ar an tsonraíocht nua. Ar deireadh, leagtar amach ann an páipéar treorach d'fhorbairt na sonraíochta.

2. Cúlra

2.1: Siollabas Ceoil na Meánteistiméireachta 1972

Is é an pointe tosaigh don pháipéar cúlra seo siollabas Ceoil agus Ceoltóireachta na Meánteistiméireachta a tugadh isteach i 1972. Bhí dhá shiollabas ceoil (A agus B) sa chúrsa sin a ghlacfadhbh ionad na dtrí cinn a bhíodh ann roimhe sin, agus bhí siad le tosú sa scoilbhliain 1972/1973 agus le scrúdú ón mbliain 1975.

Tugadh breac-chuntas in *Rialacha agus Cláir do Mheánscoileanna* gurb é a bheadh i Siollabas ‘A’ teist scríofa agus cluastrial, agus go dtabharfadhbh Siollabas ‘B’ an deis dóibh siúd ag a raibh inniúlacht phraiticiúil chun a dtallann don chasadhbh uirlise a thaispeáint mar chuid den scrúdú (Ich 109). Leagadh síos na huirlisí don scrúdú praiticiúil agus is suimiúil a lua anseo nár bh fhéidir ‘guth’ a chur i láthair don scrúdú praiticiúil.

Chuir an cursa ceoil roimhe

léirthuiscint a thabhairt do dhaoine óga don cheol a chloiseann siad gach uile lá trí dóthain eolais agus scile a thabhairt dóibh chun éisteacht go tuisceanach le ceol (ROS, 1973, Ich 109).

Bhí ceithre roinn ar leith i Siollabas ‘A’:

- 1) *Amhráin*: Bhí 30 amhrán dualgais sa siollabas, ina measc amhráin thraigisiúnta le focail Ghaeilge, bailéid Éireannacha le focail Bhéala, amhráin thíre ó thíortha eile agus amhráin ó na mórcheoltóirí.
- 2) *Éisteacht*: Sraith de shaothair dhualgais, lenar cuireadh taithí bhríoch éisteachta a roghnaigh an múinteoir, arb é a n-aidhm feasacht agus tuiscint fhollasach ar cheol a mhúscailt ina scoláirí.
- 3) *Léitheoireacht*: Áiríodh sa tríú roinn seo ar litearthacht cheoil léitheoireacht ó eochair na tribile i miongléasanna agus i mórgléasanna suas go ceithre ghéar agus ceithre mhaol; líofacht níos mó i scríbhneoireacht in eochracha dhá ghéar agus dhá mhaol; roinnt taithí ar an dordeochair agus tuiscint ar luachanna ama ó leathláin go camáin.
- 4) *Cumadóireacht*: Bhíodhas ag súil go bhforbródh scoláirí na scileanna chun séiseanna a scríobh a d’fhéadfadh síneadh ó cheithre go sé bharra dhéag i ngrúpaí de mhíreanna dhá nó ceithre bharra ag úsáid cliathnodaireachta.

Chlúdaigh Siollabas 'B' an t-inneachar teoiriciúil sin agus bhí an chomhpháirt phraiticiúil ann freisin, ina raibh sraith de chleachtaí agus de dhréachtaí teicniúla dualgais le roghnú uathu. Go bunúsach, mar gheall air sin ar fad tháinig an méid a bhí á léiriú ag scoláirí as a dtaithí cheoil *lasmuigh* den seomra ranga.

Tugann Tábla 1 achoimre ar shiollabas na Meánteistiméireachta.

	An Mheánteistiméireacht: A	An Mheánteistiméireacht: B
Amhrán	30 amhrán dualgais	30 amhrán dualgais
Éisteacht/Cluastrial	5 shaothar dualgais agus taithí éisteachta eile	5 shaothar dualgais agus taithí éisteachta eile
Léitheoireacht	Coincheapa teoiriciúla	Coincheapa teoiriciúla
Cumadóireacht	Scríobh séise	Scríobh séise agus tríchordáí /cordaí/dúnta
Casadh	Gan aon cheann ar bith	Trí dhréacht agus cleachtaí teicniúla; léiriú aonréadach; rogha bheag uirlisí agus gan rogha le bheith ag canadh

Tábla 1: Achoimre ar Shiollabas na Meánteistiméireachta.

2.2: Siollabas Ceoil an Teastais Shóisearaigh 1989

Tugadh isteach an siollabas seo in 1989 agus cuireadh faoi scrúdú é den chead uair i mí an Mheithimh 1992. Eagraíodh an t-inneachar faoi thrí cheannlíne ar leith: Casadh, Cumadóireacht agus Éisteacht. Bhí cáipéis tacaíochta ag dul leis an siollabas ina raibh treoirlínte cuimsitheacha do mhúinteoirí ar chuir chuige chun an cursa a chur i bhfeidhm.

I dtús an tsiollabais tugtar léiriú soiléir intinne, ina maítear ina leith

"cuireadh an cursa seo le chéile chun deis a thabhairt do na mic léinn uile scileanna ceoil a bhaint amach a bheadh oriúnach don aois, don éagsúlacht cumais agus don taithí atá acu i gcúrsaí ceoil ... thar thacar i bhfad níos fairsinge de mheáin agus de genres ná mar a bhí i gceist go nuige seo" (ROS, 1989, Ich 1).

Cé go bhfuil gnéithe de shaintreoir ábhair ann, tugtar breac-chuntas sa siollabas sin ina lán cásanna ar 'réim na roghanna' faoinar féidir le múinteoirí agus le scoláirí cuid mhaith den ábhar a roghnú,

mar aon leis an gcur chuige ‘is fearr a oireann dá riachtanais (na scoláirí) áirithe féin’ (Ich 1). Sa tslí sin, murab ionann agus cúrsa na Meánteistiméireachta, tá gnéithe de neamhspleáchas múinteoirí agus scoláirí ann a éascaíonn léirmhíniú solúbtha áitiúil ar an gcaoi is fearr chun na comhpháirteanna den siollabas a theagasc agus a fhoghlaim. Is féidir tabhairt faoin gcúrsa seo ag an nGnáthleibhéal nó ag an Ardleibhéal, rud nár bh amhlaidh sa siollabas roimhe seo.

Roinneadh an t-inneachar ina thrí chomhpháirt chun foráil a dhéanamh don raon iomlán taithí i bhforbairt scileanna ceoil. Luatear go soiléir i dteanga na n-aidhmeanna agus na gcuspóirí go bhfuil sé i gceist go dtiocfadh na trí chomhpháirt seo le chéile agus go spreagfaidís ‘foghlaim ghníomhach seachas foghlaim éighníomhach’ (CNCM, 1989, Ich 9). Athraíodh teideal an ábhair ó *Cheol agus Ceoltóireacht* go *Ceol* lena léiriú go mbeidh gach scoláire a thugann faoi páirteach i ngach ceann de na trí ghníomhaíocht. Fiosraítear tuilleadh gach ceann de na comhpháirteanna anseo a leanas.

2.2.1 Casadh

Leis an siollabas seo, tá cead ag scoláirí a gcasadh a léiriú de thoradh teagasc scoilbhunaithe nó príobháideach, agus go ndéanfaí measúnú orthu mar ghrúpa nó ar bhonn aonair. Tugadh isteach seánraí ceoil a raibh gnaoi an phobail orthu agus aithníodh go raibh siad ar comhluach le stíleanna traidisiúnta agus clasaiceacha. Ní leagtar béim ar chasadhl snasta teicniúil amháin ach ar na gníomhaíochtaí ceoil iad féin (CNCM, 1989, Ich 20). Chuige sin, níl aon scála ná airpéitse sa siollabas, toisc go n-aithnítear nach dtagann na cleachtaí teicniúla sin leis an gcultúr i roinnt seánraí, agus gur féidir inniúlacht theicniúil scoláirí a thomhas i gcomhthéacs na ndréachtaí a chasann siad.

Tá seacht gcatagóirí ann ónar féidir leis na scoláirí an t-ábhar a chasfaidh siad a roghnú. Tá na catagóirí sin leathan go leor ó thaobh scóipe de chun freastal ar gach scoláire agus cuimsítear leo rannóga gutha, nach raibh ar fáil sa chúrsa roimhe sin. Cosúil le siollabas na Meánteistiméireachta, tugtar liosta d’uirlisí faofa clasaiceacha agus traidisiúnta Éireannacha, mar aon le liosta de dhréachtaí dualgais do gach uirlis. Is catagóir uileghabhálach í an chatagóir dheireanach, uimhir a seacht, a dearadh chun freastal ar ábhar a chasfar nach gcuimsítear sna sé cinn eile. Is éard atá tar éis teacht i dtreis ó tugadh an siollabas isteach 25 bliana ó shin go mbíonn claoadh ag múinteoirí/iarrthóirí gan cloí le córas na gcatagóirí agus a gcuid scoláirí ar fad a iontráil faoi chatagóir a seacht, ina gcasann siad clár dá rogha féin. Mar chuid den triail casta, bítear go dtabharfaidh na scoláirí faoi thriail chluaschuimhne nó faoi thriail amharcléimh.

2.2.2 Cumadóireacht

Is é an réasúnaíocht a bhaineann le staidéar a dhéanamh ar scileanna cumadóireachta go gcabhróidh sé le scoláirí foghlaim faoin méid ba cheart dóibh a thabhairt faoi deara i gceol daoine eile.

Cabhraíonn cumadóireacht le daltaí a fháil amach conas a dhéantar cinníocha ceoil, agus cuireann sé lena dtuiscint... ar an cheol féin agus éirionn siad níos motháláí de réir mar a bhíonn a scileanna éisteachta agus seinnte á bhforbairt. (CNCM, 1989, Ich 27).

Leis an gcomhpháirt seo, cumann na scoláirí míreanna gearra séiseacha, sainaithníonn siad tríchordaí agus roinnt armóiní bunúsacha, nó is féidir leo na gnéithe sin a mhalartú agus píosa de ‘shaorchumadóireacht’ a ullmhú.

I scríobh séiseanna, éilítear ar iarrthóirí a thaispeáint go bhfuil dóthain tuisceana acu ar an gceol agus dóthain cluas-samhláochta chun a bheith ábalta míreanna séiseacha a cheapadh agus a nótáil ar chliath na tribile, luachanna rithimeacha a úsáid ó leathláin go camán chomh maith le comharthaí tomhais choitinn i mórghléasanna suas go dhá ghéar agus dhá mhaol. Bíonn ar gach iarrthóir a léiriú go dtuigeann siad tríchordaí agus réimniú ó chorda go corda, a d’fhéadfadh a bheith socraithe i mórghléasanna agus i miонghléasanna suas go dhá ghéar agus dhá mhaol.

Ceapadh rogha na saorchumadóireachta chun rogha agus solúbthacht a thabhairt do scoláirí Ardleibhéil, ach dáiríre is fíorbheag an lín scoláirí a thugann faoin gceist seo, mar go meastar gur fusa lánmharcanna a fháil trí na roghanna cumadóireachta eile. Ina theannta sin, ní haon ionadh é a laghad scoláirí a roghnaíonn an cheist seo mar go moltar go soiléir i dtreoirlínte CNCM go seachnódh roinnt scoláirí an rogha seo, agus tugtar le fios gur rogha í atá dírithe ar roinnt scoláirí ardleibhéil, agus gur mó an tairbhe a bhainfeadh formhór na scoláirí as eolas a chur ar réimniú séise, tríchordaí agus cordaí, neamhspleách ar a chéile (CNCM, 1989, Ich 28). Déanfar an cheist sin a fhiosrú tuilleadh sa chéad chaibidil eile.

2.2.3 Éisteacht

Iarrtar sa chomhpháirt seo go ndéanfadh scoláirí toradh a thabhairt i slite a léiríonn tuiscint don cheol, ar amhráin agus ar shaothair thaifeadta a bheidh ullmhaithe chomh maith le gan a bheith ullmhaithe roimh ré agus leas á bhaint as béalagair theicniúil agus/nó neamhtheicniúil. Tríd an rannpháirtíocht ó chluais seo, beidh sé ar chumas na scoláirí *ag gaol atá idir fuaim agus siombail a thuiscint agus léiriú* (ROS, 1989, Ich 2) agus trí éisteacht faoi threoir agus a bhfuil cuspóir léi, beidh siad ábalta *sult a bhaint as ar bhonn feasach, agus tairbhe a bhaint as ar leibhéal an cheoil de agus idirdhealú a dhéanamh air ó chluais* (CNCM, 1989, Ich 42). Tá ocht n-amhrán dualgais sa roinn seo (a dhéantar ar bhonn uainíochta i dtimthriallta trí bliana) agus ocht n-amhrán roghnacha, ceann ó gach catagóir dhualgais. Tá trí shaothar dualgais ann (arís ar bhonn uainíochta i dtimthriallta trí bliana), agus sé amhrán roghnacha ó shé chatagóir dhualgais. Is é an rún atá ann méid áirithe roghanna a

chur ar fáil inar féidir le múinteoirí agus le scoláirí a bheith gníomhach agus iad ag roghnú ábhair is fearr a d'oirfeadh dá riachtanais aonair agus ar leith, le súil is go ndéanfaidh an rogha sin an clár níos *oscailte agus níos tarraingtí* (CNCM, 1989, Ich 49).

Os a choinne sin, le gné na saothar/n-amhrán roghnach sa siollabas seo, tá 14 chatagóir ann óna bhfoghlaimítéar gnéithe a bhaineann leis an amhrán/saothar ón gcatagóir sin, agus ní bhíonn ach ceann amháin de na gnéithe sin ar an scrúdú deiridh. Rinneadh cáineadh mór ar an roinn seo den scrúdú, agus déanfar iniúchadh níos doimhne air sin i gCaibidil 3. Tá roinn ar leith sa siollabas ar Cheol na hÉireann agus iarrtar anseo ar scoláirí *a léiriú go bhfuil taithí acu ar cheol traidisiúnta na hÉireann* agus ar *na tréithe ar leith a bhaineann leis*, chomh maith le cuntas ginearálta a thabhairt ar a stair agus eolas a bheith acu ar uirlís Éireannacha agus a bheith in ann iad a aithint (ROS, 1989, Ich 11).

Tá staidéar ginearálta roghnach mar chuid den chomhpháirt seo, ina n-iarrtar ar scoláirí roghnú ó shraith cheannteideal agus staidéar a dhéanamh ar an réimse a roghnaíonn siad. Luaitear go soiléir sa siollabas gurb é an rún atá ann go mbeadh *an-saoirse* ann chun an t-inneachar a phleanáil agus a stiúradh mar is cuí. Is éard a rinne an scrúdú, áfach, an cur chuige i leith na roinne seo den siollabas a shocrú nó, de réir na scéalta, éiríonn an staidéar réamhphleanáilte agus struchtúrtha agus scoláirí ag foghlaim freagraí de għlanmheabhair agus á n-athscríobh sa scrúdú.

Rud is fiú a lua anseo, agus a fhiosrófar ar ball, is ea an tuairim go leagtar amach an siollabas, i ndáiríre, i dtéarmaí riachtanais scrúdaithe. Luaitear ar leathanach 4

Is féidir léargas níos soiléire a fháil ar ábhar an chúrsa nuair a leagtar amach treoirlínte do riachtanais bheachta an scrúdaithe. (ROS, 1989).

Cuireann an fócas ar an scrúdú díomá ar a lán múinteoirí ceoil. Déanfar é sin a fhiosrú tuilleadh sa chéad chaibidil eile.

2.3: Siollabas Ceoil an Teastais Shóisearaigh 2008 a Athchothromú

In 1999 tuairiscíodh in *The Junior Cycle Review – Progress Report: Issues and Options for Development* go raibh tuairim ann go raibh ró-ualach curaclaim ag leibhéal na sraithe sóisearaí. Thug CNCM faoi thionscnamh in 2003, a raibh sé mar aidhm aige ábhair a athchothromú de réir teimpléad coitinn agus an ró-ualach curaclaim, an dúblál agus an difheidhmeacht in inneachar ábhair a laghdú. Bhí Ceol ar cheann de na cúig ábhar a roghnaíodh don chéad chéim. Ó tharla gur athchothromú a bhí gceist seachas próiseas iomlán athbhreithnithe, bhí srian ar an meitheal forbartha oibriú laistigh den

siollabas reatha, agus leagadh amach an siollabas athchothromaithe sa chaoi chéanna leis an siollabas reatha, faoi na trí príomhghníomhaíochtaí: Casadh, Cumadóireacht agus Éisteacht.

2.3.1 Casadh

Leis an siollabas seo a mholtar, caitheadh i dtraipísí na seacht gcatagóir taibhithe, agus ina n-ionad éilíodh go léireodh an scoláire ceann de na roghanna seo a leanas agus iad ag casadh:

- Amhráin aonréadach (péire nó ceithre cinn)
- Amhráin mar bhall de ghrúpa (péire nó ceithre cinn)
- Dréachtaí uirlise aonréadacha (péire nó ceithre cinn)
- Dréachtaí uirlise mar bhall de ghrúpa (péire nó ceithre cinn)
- Rogha theicneolaíocht an cheoil

Tugtar dréachtaí molta le critéir chun ceol oriúnach a roghnú, ach níor tugadh aon chlár ar leith. Socraíodh teicneolaíocht an cheoil ann mar rogha nua. Cuireadh triail nua neamhullmhaithe leis, ina bhféadfadh scoláirí bualadh bos gan ullmhú a dhéanamh, agus bhí coinníoll sa siollabas go mbeadh caighdeán an cheoil a roghnófaí le casadh ar chaighdeán a bheadh ag teacht le trí bliana staidéir i dtimpeallacht scoilbhunaithe.

2.3.2 Cumadóireacht

Bhí an t-ábhar cumadóireachta an-chosúil leis an siollabas reatha ina bhfoghlaiméodh an scoláirí chun séis a scríobh de réir téacs tugtha nó mar leanúint de bharra/mhír áirithe; áiteanna a shainainthint nó a oibriú amach inar féidir tríchordaí a úsáid; agus thabharfadh scoláirí Ardleibhéal faoi fhoghlaim i ndúnta/gcordáí tionlacain a chur le ceol simplí.

2.3.3 Éisteacht

Leis an gcomhpháirt élteachta, bhí cluastaithí an scoláire cosúil leo siúd sa siollabas reatha agus iad bunaithe ar amhráin dualgais, ar shaothair dhualgais, ar cheol na hÉireann, ar staidéar ginearálta roghnach, agus ar roinnt scileanna ginearálta éisteachta. Anois bhí dhá ghrúpa d'amhráin dualgais agus de shaothair dhualgais ann, seachas trí cinn, ar bhonn uainíochta gach trí bliana. Ní raibh an cheist ar amhrán/shaothar roghnacha sa siollabas a thuilleadh agus ní bheadh sí ina cuid de mheasúnú an tsiollabais seo. Bheifí ag súil leis go dtabharfadh scoláirí faoin staidéar ginearálta faoi mar a rinne siad sa chúrsa roimhe seo.

Ós rud é go bhfuilcreat agus struchtúr an cheoil i gCuraclam na Bunscoile bunaithe thart ar thrí ghníomhaíocht na cumadóireachta, an chasta agus na héisteachta, féachann an siollabas le leanúint ar aghaidh go loighciúil ó chóras na bunscoile. Fiosraítear freisin an nasc leis an tsraith shinsearach, agus taispeántar le cruth agus le struchtúr na siollabas go bhfuil naisc agus pointí comóntha láidre eatarthus.

Aithneoidh siad siúd a roghnaíonn staidéar a dhéanamh ar an gceol ag an Ardteistiméireacht réimse de ghníomhaíochtaí agus de phríomh-choincheapa a chuirfear os a gcomhair (CNCM, 2008 (a), Ich 17).

Rinneadh comhairliúchán ar an siollabas athchothromaithe sin agus cuireadh fálte mhór roimh an siollabas. Is beag nach raibh *aontú uilíoch* ann go dtabharfaí isteach comhpháirt theicneolaíocht an cheoil mar rogha casta (CNCM, 2008 (b), Ich 11), a mbíonn an-tóir uirthi ag leibhéal na hArdteistiméireachta, ach bhí imní áirithe ar dhaoine faoin easpa sonraí nthiúla ar inneachar rogha seo na teicneolaíochta.

I dtaca leis an gcomhpháirt Éisteachta, aontaíodh leis an moladh go gcuircí deireadh leis na hamhráin agus na saothair roghnacha. Aontaíodh leis an athrú ar ghné an deachtaithe (a bhí le cur i gcomhthéacs na n-amhrán/saothar dualgais as sin amach), agus chonacthas é sin mar nasc níos dlúithe le siollabas na hArdteistiméireachta. Bhí cáineadh ann toisc nach raibh aon cheol ón 20^ú haois i measc na n-amhrán/saothar dualgais agus ba thrua le daoine an easpa sin mar go gcabhródh a leithéid le nasc a chruthú le ceol na hamhráin dualgais mar go bhfacthas nach raibh siad nua-aimseartha go leor agus *gur gá go mbreathnódh duine éigin nár stad de bheith ag éisteacht leis an raidió i 1980 orthu arís* (CNCM, 2008 (b), Ich 17). Luadh ar fud an chomhairliúcháin gur chóir go n-athrófaí na hamhráin níos minice, nuair a mheabhráítéar go dtiocfad le múinteoirí a bheith ag teagasc na n-amhrán céanna don iliomad ranganna ar feadh roinnt blianta.

Lorgaíodh sna tráchtanna ar an staidéar ginearálta go ndéanfaí athmhachnamh ar a nádúr agus ar a chuspóir. Léiríodh an imní nach raibh annanois ach scrúdú ar rudaí a chur de għlanmheabhair agus nach bhfuil aon tairbhe shuntasach cheoil ag baint leis mar atá faoi láthair. Luadh moltaí ina thaobh, ina measc go bhféadfadh deireadh a chur leis ar fad, an réimse topaicí atá i gceist a leathnú, nó é a fhurbairt ina thionscadal le cur faoi scrúdú. Lorgaíodh soiléiriú ar inneachar chomhpháirt cheol na hÉireann agus léiríodh imní go bhféadfadh scóip na roinne a bheith róleathan, agus moladh go laghdófaí gné staire an chúrsa agus go gcuircí níos mó béim ar sheinm cheol na hÉireann.

Léirigh an comhairliúchán go raibh tacaíocht fhorleathan ann don siollabas athchothromaithe ach gur chinn air i roinnt áiteanna. Cé go raibh tacaíocht fhorleathan ann do na leasuithe a moladh ar chomhpháirt an chasta, bhí múinteoirí ar lorg cur chuige níos solúbtha i leith an ábhair dualgais, agus go gcuirfí roinnt ceoil ón 21^ú haois leis chun go mbeadh an cúrsa níos comhaimseartha. Bhíothas ag iaraidh freisin go mbeadh cuir chuige nua agus nuálacha ann i leith an staidéir ghinearálta agus chúrsa cheol na hÉireann.

Forbraíodh na siollabais athchothromaithe don Teastas Sóisearach ach níor tugadh isteach iad. Thart ar an am ar cuireadh deireadh leis an bpróiseas athchothromaithe tháinig tionscnamh níos leithne chun cinn a bhain le forbairt na sraithe sóisearaí agus a bhí ina thosaíocht oideachasúil agus pholaitiúil. Tá an obair a rinneadh ábhartha agus tábhachtach, áfach, maidir le forbairt shonraíocht Cheol na Sraithe Sóisearaí atá ag tarlú san am i láthair. Tugann an t-aiseolas a fuarthas ag an am sin léargas faoinar féidir breathnú ar threo shonraíocht nua an cheoil.

Déantar comparáid i dTábla 2 idir gnéithe de shiollabas reatha an Teastais Shóisearaigh agus an dréacht-siollabais athchothromaithe.

	An Teastas Sóisearach (1989)	An Dréacht-Teastas Sóisearach Athchothromaithe (2008)
Casadh	Seacht gcatagóir Ar bhonn aonair nó grúpa Gníomhaíochtaí ar scoil agus lasmuigh di Gan aon chleachtadh teicniúil Trialacha neamhullmhaithe níos leithne	Gan chatagóirí Gné theicneolaíoch tugtha isteach Leathnú níos leithne ar thrialacha neamhullmhaithe
Cumadóireacht	Saorchumadóireacht tugtha isteach Cordaí tionlacain tugtha isteach	Gan móráin athraithe Rithim tugtha chun tacú leis an tséis a chuirtear le téacs
Éisteacht	Amhráin dualgais (trí ghrúpa) Saothair dhualgais (trí ghrúpa) Amhráin roghnacha (ocht gcatagóir) Saothair roghnacha (sé)	Amhráin dualgais (ocht n-amhrán, dhá ghrúpa) Saothair dhualgais (cúig shaothar, dhá ghrúpa) Gan aon amhrán ná saothar

	chatagóir) Staidéar speisialta tugtha isteach Gné deachtaithe sa scrúdú	roghnach Deachtú i suíomh comhthéacsúil
--	---	--

Tábla 2: Comparáid idir an Teastas Sóisearach agus an Dréacht-Siollabas Athchothromaithe (2008)

Achoimre
D'fhás Siollabas Ceoil an Teastais Shóisearaigh as Cúrsa Ceoil agus Ceoltóireachta na Meántestiméireachta. Tá struchtúr chúrsa seo an Teastais Shóisearaigh bunaithe ar na trí chomhpháirt idirghaolmhara: Casadh, Cumadóireacht agus Éisteacht. Ó tugadh an siollabas isteach i 1989 níor athraigh sé ar chor ar bith, agus tá mianta, aidhmeanna agus cuspóirí an tsiollabais bunaidh fós bailí sa lá atá inniu ann. Os a choinne sin, tá gnás agus cleachtas tar éis teacht chun cinn sa chaoi go ndéantar neamhaird chóir a bheith ar chatagóirí an chasta, agus tá imní ann maidir le measúnú ar na hamhráin/saothair roghnacha agus ar an staidéar speisialta. Deich mbliana ó shin nó mar sin, chuir próiseas athchothromaithe túis le plé ar oiriúnacht an tsiollabais do scoláirí na sraithe sóisearaí agus moladh roinnt leasuithe. Cé gur forbraíodh an siollabas athchothromaithe, níor tugadh isteach é i bhfianaise athruithe níos leithne ná sin laistigh den tsraith shóisearach trí chéile. Mar sin féin, tá an siollabas athchothromaithe fós ábhartha agus tábhachtach i gcomhthéacs na bhforbairtí atá ag tarlú sa tsraith shóisearach faoi láthair.

3. Taithí cheoil sa tsraith shóisearach

Sula measfar an dearadh a bheidh ar shonraíocht nua don cheol, is gá iniúchadh a dhéanamh ar thaithí scoláirí, múinteoirí, agus daoine eile. Tosaítear an chaibidil seo trí bhreathnú ar an gcontanam ón mbunoideeachas go dtí an t-iar-bhunoideeachas agus ar na dúshláin atá le fáil ansin. Ina dhiaidh sin, breathnaítear sa pháipéar ar thaighde ábhartha agus ar thuarascálacha measúnachta lena n-áirítear tuarascáil de chuid na hInstitiúide Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ITES), na tuarascálacha ábhartha ó Phríomh-Scrúdaitheoir CSS, agus tuarascáil a d'fhoilsigh an Chigireacht le déanaí, agus féachtar ar impleachtaí na gcáipéisí sin i leith sonraíocht nua cheoil a fhorbairt. Síos tríd an anailís sin, déanfar tagairt do dheardhaí múinteoirí agus scoláirí a bailíodh as taighde eile ar a dtaithí maidir le cursa Ceoil an Teastais Shóisearaigh.

3.1: Ceol i gCuraclam na Bunscoile

Lainigh de Churaclam na Bunscoile, breathnaítear ar an gceol mar chuid den churaclam Oideachas Ealaíon níos leithne in éineacht leis na hAmharcealaíón agus an Drámaíocht. Luaitear sa churaclam gurb é a dhéanann na healaíona

...soláthar do shaibhriú céadfaíoch, mothúchánach, intleachtach agus cruthaitheach an pháiste agus cuireann siad lena f(h)orbairt ionlánaíoch. Forbraítear an-chuid de na rudaí is mó a bhfuil meas orthu sa tsochaí trí fhoirmeacha éagsúla ealaíne a oibríonn chun spiorad cultúrtha agus mothú dea-bhaile a chothú. (ROS, 1999, Ich 2).

Maidir leis an gCeol de, luaitear sa churaclam gur

Modh ealaíne é ceol atá préamhaithe go domhain i nádúr an duine. Is corp disréideach eolais é, meán sainiúil cumarsáide agus dóigh trína n-eagraítear agus trína gcuirtear mothúcháin agus suimeanna in iúl. Tugann ceol deiseanna fadsaoil do chothú samhláiochta, íogaireachta, cruthaitheachta, fiontraíochta agus taitnímh (ROS, 1999, Ich 6).

Ag leibhéal na bunscoile, tá trí shnáithaonad i gcúrsa an Cheoil:

- Casadh
- Cumadóireacht

- Éisteacht agus freagairt

Moltar gníomhaíochtaí ceoil i ngach snáithaonad a chabhraíonn leis an bpáiste feasacht ar ghnéithe idirghaolmhara an cheoil, agus íogaireacht ina leith, a fhorbairt, agus lena thuisint ar an gceol a fhás.Luaitear sna treoirlínte ó tharla go bhfuil curaclam an cheoil nasctha go dlúth le hábhair ealaón eile agus comhtháite le réimsí eile den churaclam, gurb é an múinteoir ranga an duine is oiriúnaí chun an cursa ceoil a theagasc.

Tá aidhmeanna agus cuspóirí Churaclam na Bunscoile ag teacht go mór leo siúd i siollabas an Teastais Shóisearaigh, agus rinneadh tagairt dó sin i siollabas athchoothromaithe 2008. Dáiríre áfach, níl an t-ailíníú seo chomh gar sin, agus de réir na fianaise atá ann ó bheith ag labhairt le scoláirí agus ón thaighde ar thaithí múinteoirí le scoláirí na chéad bhliana, tugtar le fios go bhfuil an t-ailíníú seo athraitheach ina nádúr. Ina cuid taighde ar shiollabas reatha an Teastais Shóisearaigh, leagann O'Connell (2012) béim ar an gcontanam briste seo idir oideachas ceoil ag an mbunleibhéal agus ag an iar-bhunleibhéal. Ardaíonn sí an cheist faoin easpa comhsheasmhacta i méid agus i gcaighdeán an cheoil a theagasctar i measc bunscoileanna (O'Connell, 2012, Ich 1). Maíonn sí go dtagann bunús na scoláirí chuig an iar-bhunscoil agus gan acu ach taithí theoranta cheoil ar chaighdeán éagsúil, agus gur féidir le teagasc an cheoil féin a bheith sách fánach (O'Connell, 2012, Ich 2). Is é an dúshlán a fheiceann sise mar sin go dtabharfaí

...na scoláirí seo a bhfuil taithí éigin acu ar chasad, níos lú taithí ar éisteacht, agus gan ach fíorbheagán taithí ar chumadóireacht agus tuiscint ar éigean acu ar litearthacht, ar thuras ceoil trína mbainfidís amach, laistigh de thrí bliana, leibhéal inniúlachta agus líofachta a chuirfeadh ar a gcumas tabhairt go rathúil faoi riachtanais scrúdú ceoil an Teastais Shóisearaigh (O'Connell, 2012, Ich 2).

Is dúshlán é sin ar gá é a thabhairt faoi deara i bhforbairt na sonraíochta nua.

3.2 Taighde ITES

Go luath sa bhliain 2002, mar chuid den athbhreithniú ar an tsraith shóisearach, rinne CNCM coimisiúnú ar an Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ITES) chun staidéar fadama a dhéanamh ar thaithí scoláirí agus iad ag aistriú ón mbunoideachas chuig an iar-bhunoideachas. Lean an taighde grúpa de bheis ar 900 scoláire ina gcéad trí bliana de scolaíocht iar-bhunscoile.

Tugann torthaí thuarascáil ITES ar thaithí scoláirí sa dara bliain, *Pathways through the Junior Cycle: The Experiences of Second Year Students*, léargas ar thuairimí scoláirí ar an gCeol. Bhí an Ceol ar

cheann de na hábhair a luaigh scoláirí go minic go raibh dúil acu ann (32%). Díol eile spéise freisin is ea gur cuireadh ceist ar scoláirí mar chuid den taighde seo faoi ábhair a mheas siad a bheith úsáideach, deacair agus suimiúil, agus nach dtagann an ceol aníos i gceann ar bith de na catagóirí sin. Mar sin de, cé go mb'fhéidir gur maith le scoláirí an t-ábhar, is cosúil nach dtugann sé a ndúshlán agus nach dtarraingíonn sé a n-aird (Smyth, Dunne, McCoy, Darmody, 2006).

Sa tuarascáil taighde ar an tríú bliain, dar teideal *Gearing up for the Exam?: The Experiences of Junior Certificate Students*, fiosraíodh na hathruithe ar dhearcthaí scoláirí agus iad ag dul isteach sa tríú bliain, a rannphárteachas leis an gcuraclam agus leis an bpróiseas foghlama agus a dtaithí orthu, agus a dtaithí ar scrúdú an Teastais Shóisearaigh. Agus iad ag fiosrú a meoin i leith ábhar, fiafraíodh de scoláirí faoi dheacracht choibhneasta ábhar, cé na cinn a mheas siad a bheith suimiúil, agus a dtuairim ar úsáideacht na n-ábhar a bhí siad a dhéanamh. Dála na dtorthaí thuas, níl an Ceol le fáil ar an liosta a thuairiscítear. Arís, is cosúil gur maith le scoláirí é ach nach bhfeictear dóibh go bhfuil dúshlán, suim ná úsáid mhór ar bith ag baint leis (Smyth, Dunne, Darmody, McCoy, 2007).

Dúshlán is ea iad na tuairimí sin agus an tsonraíocht nua á dearadh, ó tharla gur gá aghaidh a thabhairt ar an gcontrárthacht go bhfuil dúil ag scoláirí san ábhar ach nach dtugann sé a ndúshlán ná nach müscláionn sé a spéis.

3.3 Siollabas an Cheoil a Chur i bhFeidhm

Tá an-tábhacht ag baint freisin le tuairimí múinteoirí, scoláirí agus saineolaithe eile chun tuiscint a fháil ar taithí a fhaightear ar an gcúrsa ceoil sa seomra ranga. Tagann tuairimí na scoláirí uathu sin atá páirteach i dtionscnámh *Guth an Scoláire* CNCM (tá níos mó sonraí faoin tionscnámh sin in Agusín 1).

Léiríonn Tábla 3 an líon scoláirí a roghnaigh Ceol a dhéanamh don Teastas Sóisearach ó 2005 i leith, mar chéadadán de líon iomlán iarrthóirí an Teastais Shóisearaigh.

Bliaín	Líon iomlán scoláirí an Teastais Shóisearaigh	% na scoláirí a rinne an scrúdú ceoil
2008	54, 492	17.1
2009	54, 059	17.6
2010	54, 753	17.7
2011	56,930	17.9
2012	58,798	18.1

2013	59,823	18.6
2014	60,207	18.6
2015	59,522	18.5

Tábla 3: Roghnú an Cheoil don Teastas Sóisearach

Léirítear sa tábla gur beag an t-athrú (1.5%) a tháinig ar líon na scoláirí a roghnaigh an t-ábhar don Teastas Sóisearach le hocht mbliana anuas. Taispeánann na Tuarascálacha is déanaí ó Phríomh-Scrúdaitheoir Choimisiún Scrúduithe an Stáit (CSS 2003, 2006, 2012) go nglacann ceithre oiread níos mó scoláirí an Ceol ag Ardleibhéil ná ag Gnáthleibhéil. Bíonn an cóimheas sin ar cheann de na cóimheasa is airde i measc na n-ábhar uile ar bhonn leanúnach. Mar an gcéanna, fanann an bhearna idir an líon na mbuachaillí agus na gcailíní a tugann faoin ábhar ag tuairim is ceathrar in aghaidh duine amháin i bhfabhar cailíní, agus an tuarascáil is déanaí ó 2012 ag léiriú méadú beag ar chéatadán na mbuachaillí a roghnaíonn an cúrsa.

Ach céard atá taobh thiar de na staitisticí sin? Cén taithí a bhíonn ag daoine ar an gceol sa seomra ranga? De réir an chuir chuige a leanadh sna tuarascálacha ón CSS, i struchtúr an tsiollabais agus i scríbhinní taighde eile, cuirfear na torthaí i láthair faoi na trí chomhpháirt: Casadh, Cumadóireacht agus Éisteacht.

3.3.1 Casadh

De réir na dtuarascálacha is déanaí ó CSS, cé go bhfuil seacht gcinn de chatagóirí casta ar fáil sa siollabas le roghnú astu, is amhlaidh a roghnaíonn a lán scoláirí agus, go háirithe, formhór na gceoltóirí uirlise catagóir seacht, mar ar féidir leo a gclár féin a roghnú. Roghnaíonn an chuid is mó de na scoláirí Ardleibhéil dhá ghníomhaíocht i ngach ceann den dá ghníomhaíocht Ghnáthleibhéil. Ag an dá leibhéil, roghnaíonn formhór na n-iarrthóirí an rithim chluaschuimhne don triail neamhullmhaithe. Go ginearálta, bíonn ardchaighdeán casta ann trasna na roghanna casta ar fad, sna gníomhaíochtaí aonréadach agus sna grúpaí araon.

Faoi láthair is fiú 25% de na marcanna a bhronntar an chomhpháirt casta, agus fuair O'Connell (2012) amach ina cuid taighde gur thacaigh na múinteoirí a chuir sí faoi agallamh le méadú go 35% sa leithdháileadh sin. Mheas na scoláirí a ndeachthas i gcomhairle leo sa tionscnamh *Guth an Scoláire* freisin gur chóir go mbronnaí líon níos airde marcanna ar an scrúdú praiticiúil, mar gur bhabhlaí siad gur bhain níos lú strus leis ná leis an scrúdú (scríofa), agus go gcaibhródh sé leo é a bheith críochnaithe níos luaithe. Bhí an-dúil acu i ngné an ghrúpa den scrúdú praiticiúil agus go bhféadfadh an múinteoir a bheith sa seomra scrúdaithe le tacú leo. D'aontaigh na scoláirí a chuaigh faoi

agallamh ar roinnt teicneolaíochta a bheith á tabhairt isteach sa scrúdú, ó rinne siad beagán de sin sa chéad bhliain, ach nár leanadh de sna blianta ina dhiaidh sin.

Ar an iomlán, tá na tráchtanna ó thuarascálacha CSS agus ó thuairimí na múinteoirí agus na scoláirí ar an measúnú agus ar a dtaití maidir leis an gcompháirt casta, an-dearfach.

3.3.2 Cumadóireacht

Trí cheile, léiríonn CSS go ligean na ceisteanna scilbhunaithe i roinn cumadóireachta an scrúdaithe (C. 6, 7 agus 8) do go leor scoláirí chóir a bheith lánmharcanna a fháil, go háirithe i gcás na ceiste ar thríchordaí agus na gceisteanna ar chordaí tionlacain. Ní éiríonn chomh maith céanna leo sa cheist ar chumadóireacht séise. I dtaca leis an rogha saorchumadóireachta, tugann líon beag iarrthóirí faoin gceist sin ach, gan aon eisceacht, is bocht an tuiscint a bhíonn acu ar na riachtanais. Nó, i ngach cás beagnach, bíonn freagra tugtha ag scoláirí ar na ceisteanna 6, 7 agus 8 cheana féin, agus is gnách nach gcuirtear san áireamh marcanna a ghnóthaítear as an gceist sin.

Cé gur taithí dhearfach é an scrúdú dá lán scoláirí, cáineann O'Connell (2012) an teanga ina gcuirtear riachtanais na cumadóireachta i láthair mar go ndíritear ar fhorbairt scileanna agus nach dtagraítear don *chruthaitheacht*.

Tacaíonn an chumadóireacht, faoi mar a shainmhínítear í i litríocht an cheoil, le fiosrúchán, le tástáil agus le fadhbhréiteach léiritheach na scoláirí mar phointe tosaigh. I gcodarsnacht leis sin, is cosúil gurb é an pointe tosaigh don chumadóireacht i siollabas an TS forbairt na scileanna nodaireachta agus eolas ar uraiceacht an cheoil (O'Connell, Ich 117).

Baineann cuid den fhadhb, dar léi, i ngiorracht na gceachtanna scríofa séise, a bhíonn struchtúrtha uaireanta, agus nach bhfágann ach beagán deise ag scoláirí chun páirt a ghilcadh sna próisis shamhlaíocha agus chruthaitheacha a mholtar. Bhí an rud céanna le rá ag grúpaí scoláirí ar fiafraíodh díobh faoina dtaití ar chúrsa Ceoil an Teastais Shóisearaigh. Dúirt siad dá mba rud é go ndearna siad dearmad ar an bhfoirmle chun an tséis a scríobh sa scrúdú, go mbeidís den bharúil go gcaillfidís na marcanna uile don cheist sin. Tá O'Connell den bharúil dá n-athrófaí na modhanna measúnaithe go mbeadh tionchar suntasach aige sin ar na cuir chuige i leith na cumadóireachta a athrú ó bhonn, agus go bhféadfadh cur cúige na punainne a bheith i gceist leis sin, faoi mar a tharlaíonn leis an Teastas Ginearálta Meánoideachais (TGM) sa Ríocht Aontaithe.

3.3.3 Éisteacht

Ó thuarascálacha CSS, tá a fhios againn gur sa cheist ar Amhrán/Saothar Roghnach is lú a éiríonn le hiarrthóirí. Fuair O'Connell (2012) amach gur aontaigh na múinteoirí a chuir sí faoi agallamh leis an

méid sin. Luann sí braistint *míshástachta* i measc múinteoirí leis an ngné sin den chúrsa. Iarrtar ar scoláirí sa roinn seo ceist a fhreagairt atá mar bhunús le foghlaim inneachair ar 14 mhír, nach mbeidh ach ceann amháin acu ar an scrúdpháipéar. Is é an tuairim fhorleathan ina thaobh sin gur rud *neamhcheolmhar* é (Ich 164), agus déantar cáineadh ginearálta ar an méid mór ábhair atá le múineadh sa roinn seo.

I dtaca le rogha na n-amhrán agus na saothar dualgais, déantar cáineadh áirithe ar inneachar an ábhair sin freisin. Braitheann a lán múinteoirí nach bhfuil an ceol oriúnach d'aois na scoláirí, nach bhfuil an t-ábhar atá ann ró-oriúnach do dhéagóirí agus nach bhfuil aon bhaint aige lena dtaithí san fhíorshaol (O'Connell, Ich 166). Aontaíodh nár cheart amhráin dualgais a ainmniú sa chatagóir d'amhráin choitianta, ó tharla go n-athraíonn amhráin a d'fheilfeadh don chatagóir go minic. Bhí tuairimí na scoláirí ag teacht leis sin, agus iad ag iarraidh go roghnófaí amhráin níos nua-aimseartha le haghaidh na n-amhrán dualgais, toisc go mbeidís níos éasca le foghlaim.

Tagann ábhar imní eile chun cinn nuair a mheastar inneachar na nAmhrán/Saothar Dualgais. De réir thuarascálacha CSS bíonn deacrachtaí ag scoláirí téarmaí a mhíniú i dtaca leis an gceol a chloiseann siad sa cheist ar Shaothair Dhualgais agus is minic a bhíonn siad ag streachailt leis an eolas a theastaíonn i roinn cheol na hÉireann. Dúirt scoláirí go mbíonn an iomarca le foghlaim do cheist na Saothar Dualgais, agus fiú amháin ansin nach dtagann ach beagán beag aníos ar an scrúdú. Tá siad ag tagairt ansin don ghnás nach mbeidh ach aon saothar dualgais amháin as trí cinn ar an scrúdpháipéar, agus is díol spéise é sin a chur i gcomparáid le páipéar éisteachta na hArdteistiméireachta, ina bhfaightear gach ceann de na ceithre shaothar dualgais, cé go mbaineann ualú níos mó le ceann amháin díobh. I dtrácht amháin ó thuarascáil 2006 CSS, tugtar chun suntais gur minic a bhíonn iarrthóirí thar a gcumas nuair a imíonn ceisteanna lasmuigh den réimse ábhair atá foghlamtha de għlanmheabhair acu.

Tugann O'Connell (2012) le fios go gcuirtear a lán ceisteanna ar scoláirí faoin méid atá ag tarlú sa cheol, agus nach dtugtar dóthain deiseanna dóibh chun éifeachtaí ceoil na ngnéithe sin a phlé ná an fáth a roghnódh cumadóir ceol a scríobh ar an mbealach sin (Ich 124). Tá a mhacalla sin le fáil i sleachta ó mhúinteoirí ina cuid saothair, a thugann le fios go ndéantar a lán obair druileála ar théarmaí agus nach ndéantar dóthain plé ar na cúiseanna a ndearna cumadóirí roghanna áirithe ceoil (Ich 160).

Maidir leis an staidéar ginearálta, admhaíonn na múinteoirí gurb iad féin, a bheag nó a mhór, is minic a ghineann é seo agus a thugann do scoláirí é lena fhoghlaim de għlanmheabhair. Faoi mar a léirigh na tuairimí a nochtadh sa chomhairliúchán ar an siollabas athchothromaithe, táthar go

ginearálta ar aon intinn go bhfuil difríocht idir aidhmeanna an tsíollabais agus fírinne an chleachtas ó thaobh na gné seo de (O'Connell, 2012).

Nuair a bhreathnaítear ar an siollabas ina ranna ar leith agus i dtéarmaí an scrúdaithe, mar atá thusa, ní fhaighimid ach radharc amháin ar an gcúrsa. Nuair a bhreathnaímid ar an rud a dtaobhaíonn an siollabas leis agus ar an méid ar féidir titim amach i bhfírinne tagann roinnt bearnaí chun solais.

3.4 An curaclam atá beartaithe agus an ceann atá á chleachtadh

Ina staidéar ar Shiollabas Ceoil an Teastais Shóisearaigh, fiosraíonn O'Connell (2012) braistint seo na míréire a mhothaítear nuair a bhítear ag iarraidh beocht a chur sa siollabas sa seomra ranga, agus súil a choimeád i gcónaí ar an scrudú. Léirítear i dtuarascáil ROS ar chigireachtaí ceoil, i gcás roinnt scoileanna ina raibh an leithdháileadh ama don Cheol teoranta, gur cuireadh de dhroim seoil an cothromas idir obair chúrsa agus taithí oideachas ceoil agus gur teagascadh an t-inneachar uaireanta de réir an scrúdaithe gan aon iniúchadh a dhéanamh ar eisint an cheoil (ROS, 2008, Ich 20). Tuaíriscítear ina theannta sin sa tuarascáil go bhfuil an easpa spáis sin d'fhorbairt an cheoil agus d'fhiontraíocht chruthaitheach ag *teacht salach ar bhunphrionsabail an oideachais ceoil* (2008, Ich 20).

Luann O'Connell go gcuireann liostú agus rangú an inneachair srian ar sholúbthacht i measc múinteoirí agus scoláirí agus iad ag socrú threo an teagaisc agus na foghlama. Bhraith múinteoirí go raibh siad

...gafa idir dhá sprioc: idir an mhian atá agam taithí iomlánaíoch agus bhríoch in oideachas ceoil a thabhairt do mo chuid scoláirí agus ag an am céanna ceangal a bheith orm riachtanais shiollabas an Teastais Shóisearaigh a chomhlíonadh. (O'Connell, 2012, Ich 3).

Luaitear i dtuarascáil ROS nach féidir bunaidhm an oideachais ceoil a chur i gcrích go dtí go mbíonn an bhéim sa seomra ranga ar ghníomhaíochtaí seinnte ceoil (Ich 28). Aithnítear inti an dea-chleachtas a tharlaíonn i seomraí ranga agus glactar leis má bhítear in ann coincheapa a thabhairt isteach ó chluas, a threisiú trí chasad agus a dhaingniú trí chumadóireacht, gur taithí chumhachtach foghlama é (ROS, 2008, Ich 24). Is cosúil, áfach, nach i gcónaí a bhíonn an taithí chumhachtach sin ann agus tugann an tsonraíocht nua deis dúinn níos mó machnaimh a dhéanamh ar an gcuma ba chóir a bheith ar thaithí chumhachtach foghlama i réimse an cheoil.

Tá tráchtanna eile ann ó scoláirí atá bainteach le hábhar na sonraíochta nua seo ina dtagraíonn siad don taitneamh a bhaineann siad as taithí a bheith acu ar ghníomhaíochtaí ceoil ón bhfíorshaol. Is breá leo ócайдí nuair a thagann ceoltóirí chun na scoile agus nuair is féidir leo blaiseadh a fháil de cheol beo dóibh féin. Tá an tuairim sin ag teacht go háirithe le haidhmeanna *Chairt na nEalaíon san Oideachas*, a phléifear sa chaibidil ina dhiaidh seo. Thrácht na scoláirí go dearfach freisin ar an gcineál foghlama a tharlaíonn i seomra ranga an cheoil, ó tharla go raibh sí difriúil le hábhair eile, gur bealach níos gníomhaí í chun bheith ag foghlaim, agus gur taithí dhearfach í dar leo.

Is é an rud atá spéisiúil faoin taighde agus faoi na tuarascálacha a measadh go bpléitear an cúrsa agus go mblaistear de go rialta trí bhíthin trí cinn de ghníomhaíochtaí ar leith. I gcaibidlí níos faide ar aghaidh, déanfar an coincheap sin a fhiosrú i gcomhthéacs roinnt torthaí sa litríocht idirnáisiúnta, agus leagfar béim ar cheisteanna eile a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar an struchtúr seo a choinneáil.

Céim eile is ea spléachadh a thabhairt ar roinnt nuálaíochtaí ábhartha a tháinig chun cinn le deich mbliana anuas i réimse na n-ealaíon agus an cheoil in Éirinn. Tugann na nuálaíochtaí seo, arb é a n-aidhm tionchar na n-ealaíon agus an cheoil a leathnú chuig pobal níos fairsinge, leideanna eile le haghaidh plé ar an méid is cóir a bheith in oideachas ceoil ag an tsraith shóisearach.

Achoimre

Fiosraíodh sa chaibidil seo na dúshláin agus na pointí dearfacha éagsúla a bhaineann leis an taithí a bhíonn ag múinteoirí agus ag scoláirí ar an gceol i seomra ranga an cheoil.

Is é an chead dúshlán atá ann éagsúlacht na taithí ceoil a bhíonn ag scoláirí sa bhunscoil, agus a thugann siad leo mar sin agus iad ag teacht isteach san iar-bhunscoil, a bhainistiú. Dúshlán eile is ea an uaillmhian a bhíonn ag múinteoirí oideachas ceoil iomlánaíoch a chur ar fáil a chomhtháthaíonn comhpháirteanna an chasta, na cumadóireachta agus na héisteachta, agus lena linn sin cothromaíocht a aimsiú maidir le riachtanais an scrúdaithe. Ar an iomlán tá dearcadh dearfach ag múinteoirí agus scoláirí i leith chomhpháirt casta an chúrsa, ach bíonn siad ag streachailt leis an ábhar éisteachta, idir an t-inneachar (seanaimseartha agus gan a bheith ábhartha), a leithead, agus chur chuige an mheasúnaithe ina n-iarrtar orthu ábhar a thabhairt chun cuimhne agus atá gann ar fhreagraí níos pearsanta.

Taispeánann na torthaí a thugtar go raibh líon na scoláirí a roghnaigh an t-ábhar

an-seasmhach le deich mbliana anuas nó mar sin agus gur maith leis na scoláirí tabhairt faoin gcúrsa ceoil. Ach, ina ainneoin sin, léiríonn an taighde freisin nach bhfeictear dóibh go bhfuil sé úsáideach agus nach dtugann sé a ndúshlán.

Tá macallaí idir torthaí na caibidle seo agus an ceann roimpi, agus sa chaoi sin tugann siad comhthéacs tábhachtach dúinn maidir leis an bplé ar an treo a theastaíonn ón tsonraíocht nua.

4. Forbairtí náisiúnta sna hEalaíona

Tá réimse leathan cúinsí eile ann a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar dhearadh sonraíochta do Cheol na Sraithe Sóisearaí, roinnt díobh atá bainteach go díreach le gnéithe eile de churaclam na hiar-bhunscoile agus roinnt eile atá níos córasaí. Tarraigítear aird sa chuid seo ar roinnt de na cúinsí sin:

- Tairseach agus Cait na nEalaíon san Oideachas
- Gearrchúrsa na Sraithe Sóisearaí i dTaibhiú Ealaíne
- Music Generation
- Na hEalaíona sa tSraith Shóisearach
- An Straitéis Náisiúnta don Fhorbairt Inbhuanaithe

4.1: Cait na nEalaíon san Oideachas

Is í an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta (REOG) a d'fhorbair Cait na nEalaíon san Oideachas (2012) i gcomhar leis an Roinn Oideachais agus Scileanna (ROS). Nuair a bhí Cait na nEalaíon san Oideachas á cur i dtoll a chéile, rinneadh athbhreithniú ar áit na n-ealaíon ó *Aistear, Curaclam na Luath-Óige*, tríd an mbunscolaíocht agus an tsraith shóisearach go dtí curaclam na sraithe sinsearaí. Tá baint ag an gCait le forbairt na sonraíochta nua ar roinnt cúiseanna.

- Leagtar béim ar leith inti ar chomhtháthú na n-ealaíon mar mhodh chun príomhscileanna na Sraithe Sóisearaí a fhorbairt agus chomh maith leis sin go bhféadfaí taithí na scoláirí a leathnú chuig fíorshaol na n-ealaíon agus na n-ealaíontóirí.
- Moltar agus tagraítear inti do roinnt forbairtí a bhaineann le cúrsaí ealaíon agus cinn a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar fhorbairt sonraíochta don Cheol Is fiú a lua, go speisialta, forbairt suíomh tairsí, a seoladh i mí na Bealtaine 2015, agus é mar aidhm aige go mbeadh an tairseach ina príomhacmhainn náisiúnta dhigiteach do chleachtas na n-ealaíon agus an oideachais in Éirinn. Tá teacht ar an tairseach ag <http://artsineducation.ie/ga/home/>
- Luaitear inti gur chóir go mbeadh tiomantas i mbeartais agus i bpleannanna inmheánacha scoile, nuair is féidir, do dheiseanna *ealaíon san oideachas... mar ghné thábhachtach de shaibhriú an churaclaim agus saolré níos leithne na scoile* (REOG/ROS, 2012, Ich 14).

- Tá a mhacasamhail ar fáil sa *Chreat don tSraith Shóisearach* ina leagtar béim ar thábhacht an cheoil sa churaclam. Tagraítéar sa Chairt, mar shampla, do *chruthaitheacht agus nuál*, ceann d'ocht bprionsabal an Chreata, agus luaitear go gcuirfear *deiseanna ar fáil do scoláirí a bheith cruthaitheach agus nuálach* (ROS, 2012, lgh 8, 9).

Moltar sa chairt gur féidir le taithí ealaón san oideachas a bheith faoi chló idirghabhálacha ó shaol na n-ealaón i scoileanna agus/nó trí rannpháirtíocht scoláirí leis na healaíona san fhearrann poiblí. D'fhéadfadh réimse leathan taithí a bheith i gceist ó chuairt aon uaire ceoltóra ghníomhaigh/grúpa ceoltóirí gníomhacha chun na scoile, go tionscadail chomhoibríocha a leathann amach thar thréimhse ama. Nuair a thugtar deis do thuismitheoirí agus d'eagraíochtaí ealaíona pobail agus don phobal scoile trí chéile a bheith rannpháirteach le chéile, saibhrítear níos mó arís an caidreamh idir saol na n-ealaón agus an scoil. Trí bhíthin na Cairte aithníonn an dá roinn gur

...géar a theastaíonn sé líonraí réalaíocha agus fiorúla de chleachtóirí oilte, le taithí, a bhunú (múinteoirí agus ealaíontóirí) chun dea-chleachtas a roinnt agus chun cuir chuige chomhoibríocha i leith chleachtas na n-ealaón san oideachas a fheabhsú (REOG & ROS, 2012, Ich 14).

Is tábhachtach go bhfaigheadh scoláirí ní amháin tuiscint ar thábhacht stairiúil agus chultúrtha an cheoil, ach freisin go bhfoghlaimoidís faoi chleachtais agus faoi chleachtóirí reachta chomh maith.

Déantar plé air sin i gcuid 4.8 den Chairt

Ba cheart do shaothair ealaíontóirí atá beo tosaíochtaí an churaclaim atá ann cheana féin a chomhlánú agus na saothair sin a bheith ar an liosta tagartha mar chuid de réaltachtaí praiticiúla na múinteoireachta sa seomra ranga. Maidir leis sin, beidh an bhaint a bheidh ag ealaíontóirí agus ag eagraíochtaí ealaón, a mbeidh maoiniú faigte acu, le scoileanna, faoi mar a tugadh síos níos luaithe, ina cuid den chonradh don maoiniú as cistí poiblí (REOG & ROS, 2012, Ich 15).

Ba chóir na deiseanna a thugann an chairt seo a fhiosrú mar chuid de shonraíocht nua an cheoil. D'fhéadfaí, go sonrach, bearta chun tacú le taithí agus le deiseanna ealaón san oideachas do scoláirí a mheas ionas go bhfeicfidís cleachtas agus cleachtóirí reatha.

Tagraíonn an Chairt do na deiseanna féideartha do CNCM, do scoileanna agus do ghrúpaí eile chun gearrchúrsaí nua a chruthú agus a sholáthar, de réir sonraíochtaí socraithe, a chuirfeadh leis na roghanna sna healaíona atá ar fáil do scoláirí. Foilsíodh gearrchúrsa amháin dá leithéid: *Taibhiú Ealaíne: Rannpháirtíocht sna hEalaíona.*

4.2: Gearrchúrsa i dTaibhiú Ealaíne

Is compháirt churaclaim iad na gearrchúrsaí sa tsraith shóisearach nua. Is féidir le scoileanna gearrchúrsaí a fhorbairt de réir teimpléid a chuireann CNCM ar fáil. Bíonn nasc díreach acu le príomhscileanna na sraithe sóisearaí, deartar iad le haghaidh tuairim is 100 uair an chloig de rannpháirtíocht scoláire agus cuirtear béim iontu ar fhoghlaim ghníomhach an scoláire. D'fhorbair CNCM naoi ngearrchúrsa cheana féin agus is féidir le scoileanna iad a úsáid mar chúrsaí pacáiste ina gclár féin don tsraith shóisearach. Gearrchúrsa amháin den chineál sin is ea *Taibhiú Ealaíne: Rannpháirtíocht sna hEalaíona*.

Ag túis na réasúnaíochta a luaitear leis an ngearrchúrsa i dTaibhiú Ealaíne tá an ráiteas

In oideachas a fhéachann le tacú le forbairt an duine iomlán is rud bunúsach é bheith ag foghlaim faoi agus trí na healaíona (CNCM, 2014, Ich 6).

Is é an aidhm atá leis an ngearrchúrsa go mbeadh an scoláire rannpháirteach i gcleachtais ealaíne le daoine eile, trí struchtúr a thabhairt dó is féidir a úsáid chun tionscnaimh shamhlaíocha agus chruthaitheacha aonair agus chomhoibríocha a éascú, as a dtiocfaidh taibhiú grúpa. D'fhéadfaí cur i láthair, imeacht, taispeántas nó léiriú a chuimsiú le taibhiú freisin.

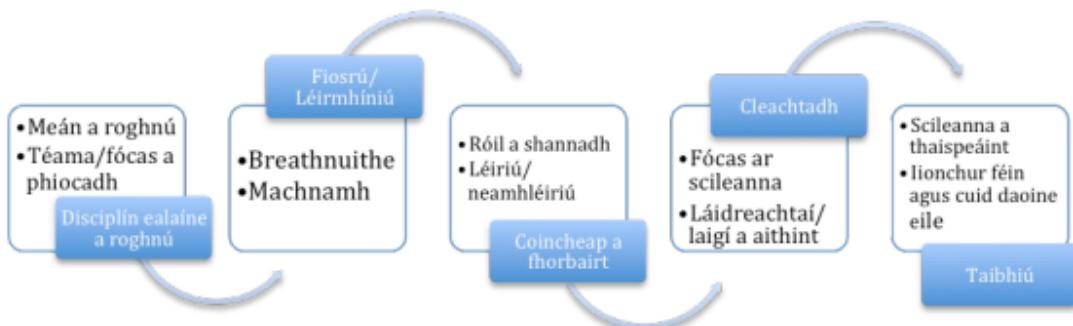
Cuireann trí shnáithe an ghearrchúrsa seo ar chumas an scoláire tógáil ar a thaithí sna healaíona chun a thaibhiú féin a chruthú.

Snáithe 1: Dearadh **Taithí ar na hEalaíona** sa chaoi go mbeidh taithí dhíreach ag an scoláire ar na healaíona, ionas go bhfaighidh sé léargas ar fhoirmeacha éagsúla ealaíne.

Snáithe 2: Baineann **Pleanáil agus ullmhúchán** leis an scoláire a bheith ag meabhrú ar a chuid láidreachtaí féin mar bhall de ghrúpa chun cinneadh a dhéanamh faoin ról a ghlaocfaidh sé air féin ina ngrúpthaibhiú.

Snáithe 3: Is sa **Rannpháirtíocht agus taibhiú** a léiríonn an scoláire na scileanna a d'fhoghlaim sé san fhoirm roghnaithe ealaíne agus a chuireann sé é sin in iúl do lucht éisteachta.

Léirítéar an cur chuige seo go grafach sa léaráid seo a leanas:

Is é an taibhiú agus an dialann mhachnaimh an measúnú a dhéantar ar ghearrchúrsa an Taibhithe Ealaíne.

Cruthaíonn an scoláire an dialann mhachnaimh chun cabhrú leis machnamh a dhéanamh ar a thaithí agus é rannpháirteach sna healaíona de réir mar a théann sé tríd an gcúrsa. Is féidir í a chur i láthair i bhfoirm scríofa, dhigiteach, físe nó fuaimé, nó ina aon fhormáid eile a mheasann an scoláire a bheith oiriúnach chun bunbhrí an mhachnaimh a thabhairt le fios. Ba chóir go dtabharfadh an grúpthaibhiú deiridh na scileanna ábhartha go léir le chéile mar aon le fianaise ar fheabhsú agus ar thiomantas.

Is fiú a lua go ndéantar an pointe i sonraíocht an Taibhithe Ealaíne gur féidir breathnú ar an ngearrchúrsa féin mar chúrsa de chineál an Chreata. Tá foráil ann do sholúbthacht maidir le feidhmiú agus le léirmhiniú chun teacht leis an rogha leathan disciplíní ealaíne a bhféadfaí tabhairt fúthu. Tá deis iontach ann sna gníomhaíochtaí a phiosraítear sa ghearrchúrsa seo chun tacú agus chun cur leis an eolas agus leis na scileanna a fhorbrófar trí shonraíocht an Cheoil.

4.3: Music Generation

I mí na Bealtaine 2001, rinne an Roinn Oideachais agus Scileanna agus an Roinn Ealaíon, Spóirt agus Turasóireachta (REST) comhchoimisiúnú ar Music Network chun staidéar indéantachta a tháirgeadh ina scrúdófaí an chaoi a bhféadfaí córas náisiúnta de scoileanna áitiúla ceoil a mbeadh tacaíocht phoiblí acu a sholáthar in Éirinn.

In 2003, d'fhoilsigh Music Network an tuarascáil choimisiúnaithe ‘*A National System of Local Music Education Services – Report of a Feasibility Study 2003*’ a bhí ina *threoirphlean chun oideachas ceoil a chur ar fáil ar fud na tíre do dhaoine de gach aois agus gach réimse tallainne* (lch 7). Bhí súil acu, dá gcuirfí i bhfeidhm é, go dtiocfadh cumadóirí agus taibheoirí nua chun cinn; go dtiocfadh lucht nua

éisteachta chun cinn chun éisteacht leo; agus go mbeadh ár ndaoine óga oilte chun taitneamh a bhaint as raon taithí a d'fhanfadh leo ar feadh a saoil (REST, 2003, Ich 7). D'áitigh an tuarascáil go dtabharfaí isteach ar bhonn céimnithe, thar chorradh le deich mbliana, córas a thiocfad le saol ceoil, cultúrtha agus pobail na mbailte agus na mbailte fearainn ar fud na tíre a athrú ó bhonn (REST, 2003, Ich vii).

Léiríodh sa tuarascáil, i gcás oiliúint ghutha agus urlise, in ainneoin roinnt soláthair den chéad scoth in institiúidí agus i scéimeanna éagsúla

...go bhfuil an cineál soláthar córasach in easnamh orainn a d'oirfeadh do thír Eorpach sa 21ú haois a bhfuil oiread dea-chlú uirthi de thairbhe a cuid éachtaí agus a féiniúlachta cultúrtha (DAST, 2003, Ich vii).

Mhol an tuarascáil samhail phragmatach de sholáthar seirbhíse a bheadh éifeachtúil ó thaobh costais de agus a chuimseodh

...córas náisiúnta de Sheirbhís Áitiúla Oideachas Ceoil a chruthú, le maoiniú poiblí, a chuirfeadh gach duine sa tsochaí san áireamh, a dhíreodh ar an bpobal, a bheadh ar ardchaighdeán, chun cur le teagasc agus le foghlaim an cheoil sa seomra ranga (REST, 2003, Ich 1).

I mí Iúil 2009, gheall U2 agus The Ireland Funds €7 milliún do Music Network ionas go bhféadfaí moltaí na tuarascála a chur i bhfeidhm ar bhonn céimnithe idir 2010 agus 2015, agus i mí Eanáir na bliana 2011 bhunaigh Music Network Music Generation mar fhochuideachta dá gcuid.

Is é an aidhm atá ag Music Generation go mbunófaí, trí shamhail na comhpháirtíochta, seirbhís náisiúnta d'oideachas ceoil d'ardchaighdeán idirnáisiúnta, ina mbeadh fáil go háitiúil ag gach páiste agus ag gach duine óg ar oideachas ceoil d'ardchaighdeán. Creideann Music Generation go bhfuil sé de cheart ag gach páiste agus ag gach duine óg teacht chuimsitheach a bheith acu ar oideachas ceoil taibhithe, beag beann ar a gcúlra.

Tá an rud is mian linn a dhéanamh fíorshimplí. Níl uainn ach a chinntíú go mbeidh teacht ag gach duine, is cuma cén cúlra atá acu, ar theagasc an cheoil. Sin é an smaoineamh. Bono

Bhíomar ag cuardach slí éigin ar feadh tamall maith chun baint a bheith againn le tionscnamh in oideachas ceoil in Éirinn. Tar éis dúinn labhairt le daoine éagsúla in Éirinn faoin rud le déanamh, thángamar ar an tuairim go bhfuil go leor machnaimh taobh thiar de scéim an Music Network agus gur chóir dúinne, i gcomhpháirtíocht le The Ireland Funds, tacú leis go díreach. The Edge

Faoi láthair tá 11 chomhpháirtíocht oideachais ar fud na tíre a thugann deis do 26,000 páiste teacht ar chláir ceoil trí 80 clár difriúil i 360 ionad teagaisc.

Cé go reáchtáiltear clár Music Generation lasmuigh den chóras scoile, agus go bhfuil sé neamhspleách ar an gclár foirmiúil a bhíonn ar siúl i scoileanna, léiríonn na figiúirí thusa go bhfuil an-rath ar an gclár go dtí seo agus go bhfuil sé ag cur go mór le saol ceoil a lán scoláirí.

4.4: Na hEalaíona sa tSraith Shóisearach

In 2014 d'eagraigh an tSraith Shóisearach do Mhúinteoirí (SSM) agus Comhairle na nEalaíon sraith ceardlann don fhorbairt ghairmiúil leanúnach le haghaidh múinteoirí Béarla chun tacú leo tabhairt faoi na healaíona agus faoin bhfoghlaim sa tsraith shóisearach. Dearadh na ceardlanna sin chun na prionsabail agus na príomhscileanna a bhfuil an *Creat don tSraith Shóisearach* bunaithe orthu a chuimsiú, agus chun modheolaíochtaí praiticiúla agus cruthaitheacha a chur ar fáil do mhúinteoirí le húsáid ina seomraí ranga.

Ba chuid de scéim phíolótach, *na hEalaíona sa tSraith Shóisearach*, iad na ceardlanna a bhí faoi threoir na bpriansabal a cuireadh in iúl i gCairt na nEalaíon san Oideachas. Tairgeadh ceardlanna do mhúinteoirí Béarla agus rinne Comhairleoirí SSM agus ealaíontóirí/éascaitheoirí ealaíon ó shaol na hamharclannaíochta agus na scannánaíochta éascaíocht orthu i dteannta a chéile.

Dhírigh an scéim phíolótach ar shraith de cheithre cheardlann don fhorbairt ghairmiúil leanúnach a tairgeadh do mhúinteoirí in ionaid éagsúla ar fud na tíre i mí an Mhárta 2014. Ba iad sin *Speaking Shakespeare* (i gcomhar le hAmharclann na Mainistreach agus leis an Stiúrthóir Gutha Andrea Ainsworth); *Page to Stage/Drama Extracts* (i gcomhar le TENDERFOOT, clár amharclannaíochta printíseach do scoláirí Idirbhliana san Amharclann Phobail i dTamlacht); *Young Critics* (i gcomhar le NAYD); agus *Film in Focus* (i gcomhar le hInstitiúid Scannán Éireann). Tá léargas ginearálta ar gach ceann de na ceardlanna sin ar fáil ar www.artsinjuniorcycle.ie.

Foilsíodh tuarascáil féidearthachta tar éis an tionscadail phíolótaigh sin chun machnamh a dhéanamh ar an tslí chun cinn le clár píolótach na nEalaíon sa tSraith Shóisearach. Léiríonn an tuarascáil sin go raibh freagairt an-dearfach don tionscnamh agus gur aontaigh 90% de na múinteoirí, nó gur aontaigh siad go láidir, gurbh fhearr an tuiscint a bhí acu ar an gcaoi chun príomhscileanna scoláirí a fhorbairt. Bhí corradh le 90% de na múinteoirí a dúirt gur *go cinnte* nó *gur dócha* a chuirfeadh siad an méid a d'fhoghlaim siad i bhfeidhm sa seomra ranga (Ní Bhriain, 2014).

Tugadh moltaí sa tuarascáil sin freisin ar an tslí chun cinn agus tacaódh le cruthú comhpháirtíochtaí straitéiseacha eile lena n-áirítear seirbhís tacaíochta a chruthú do na healaíona ag leibhéal na hiar-bhunscolaíochta a d'fhéadfadh na healaíona a chomhtháthú mar shainstraitéis feidhmithe de chuid Chait na nEalaíon san Oideachas. Is gá go dtabharfaí aitheantas sa tsonraíocht don ról atá ag comhpháirtíochtaí den chineál sin agus don nasc a d'fhéadfadh a bheith acu leis an gceol.

4.5: An Straitéis Náisiúnta don Fhorbairt Inbhuanaithe

Sa *Straitéis Náisiúnta ar Oideachas don Fhorbairt Inbhuanaithe in Éirinn, 2014-2020*, a foilsíodh le deireanaí, tugtar creat chun tacú leis an gcion atá an earnáil oideachais a dhéanamh agus a leanfaidh sí uirthi a dhéanamh i dtreo todhchaí níos inbhuanaithe.

Tá sé d'aidhm ag an Straitéis Náisiúnta ar Oideachas don Fhorbairt Inbhuanaithe a chinntíú go gcuireann an t-oideachas leis an bhforbairt inbhuanaithe tríd an eolas ábhartha a thabhairt d'fhoghlaimeoirí ('céard'), na príomh-mheonta agus scileanna ('cén chaoi') agus na luachanna ('cén fáth') a spreagfaidh agus a chumhachtóidh iad ar feadh a saoil chun bheith ina saoránaigh eolasacha ghníomhacha a rachaidh i mbun gnímh ar mhaithe le todhchaí níos inbhuanaithe. (ROS, 2014, Ich 3).

Ag tagairt don oideachas, is príomhchuspóir de chuid na straitéise é go dtabharfaí d'fhoghlaimeoirí an t-eolas, na meonta, na scileanna agus na luachanna a spreagfaidh agus a chumhachtóidh iad le bheith ina saoránaigh ghníomhacha agus le bearta a dhéanamh chun maireachtáil ar bhealach níos inbhuanaithe. Déanfar é sin ag an leibhéal iar-bhunscoile trí phríomhscileanna a fhorbairt agus trí Oideachas don Fhorbairt Inbhuanaithe a chomhtháthú sna hábhair ábhartha. Ba chóir go bhféachfadh oideachas ceoil na sraithe sóisearaí chuige go léireofaí na féidearthachtaí sin sna ranna ionchuí.

Achoimre

Ó foilsíodh siollabas an Teastais Shóisearaigh, tugadh isteach roinnt tionscnamh a imreoidh tionchar ar dhearadh shonraíocht an cheoil.

Daingníonn **Cait na nEalaíon san Oideachas** áit oideachas na n-ealaíon agus na n-ealaíon san oideachas i scoileanna, trí thacú le gníomhaíochtaí ealaíon laistigh den scoil agus lasmuigh di arao. Is í Tairseach na nEalaíon san Oideachas an phríomhacmhainn náisiúntaanois do

chleachtais na n-ealaíón san oideachas in Éirinn. Tá ról le himirt ag an gCairt agus ag an tairseach chun an pobal agus taithí scoile an scoláire a nascadh le chéile.

Is féidir an gearrchrúrsa i d**Taibhiú Ealaíne** a theagasc trí aon taithí ealaíon thar raon na ngníomhaíochtaí féideartha ealaíne. Is léiriú é an cur chuige seo ina mbíttear ag plé leis an bhfoirm ealaíne agus leis na healaíontóirí ar aidhm na Cairte agus tugann sé deis le haghaidh breis forbartha i sonraíocht ábhair an cheoil. A dhála sin, thug tionscnamh na nEalaíon sa tSraith Shóisearach, ar comhfhiontar é idir SSM agus Comhairle na nEalaíon, cleachtóirí ealaíne agus comhairleoírí SSM le chéile chun sonraíocht an Bhéarla a sheachadadh trí gníomhaíochtaí ealaín-bhunaithe, agus soláthraíonn sé deiseanna comhpháirtíochta den chineál céanna.

Cuireann **Music Generation** samhail chomhpháirtíochta don oideachas ceoil atá bunaithe ar an taibhiú ar fáil in ionaid ar fud na tíre. Is suntasach an lín scoláirí atá bainteach leis an tionscnamh seo agus is dúshlán é an caidreamh seo idir gníomhaíochtaí ar scoil agus gníomhaíochtaí lasmuigh den scoil d'fhorbairt na sonraíochta.

Trí thagairt a dhéanamh do réimsí beartais shóisialta amhail an **Straitéis Náisiúnta don Fhorbairt Inbhuanaithe**, cruthóidh an tsonraíocht naisc idir saol na scoile agus taithí an scoláire agus a fheasacht ar an tsochaí trí chéile agus a bhaint léi.

Aithnítear sna tionscnaimh sin uile go mbíonn tionchar ar oideachas ceoil ag níos mó ná an méid a thairgeann curaclam na scoile nó a thiocfad leis a thairiscint, agus go n-imreoidh sé sin tionchar ar bhealaí tábhachtacha ar nádúr na sonraíochta a fhorbraítear agus, dá réir sin, ar an taithí a bhíonn ag scoláirí na straithe sóisearaí.

5. Téamaí atá ag teacht chun cinn sa taighde ar oideachas ceoil

Breathnaítear sa chuid seo ar roinnt den litríocht idirnáisiúnta ar theoríci éiritheacha agus ar chúrsaí oideolaíochta in oideachas ceoil. Aithnítear go bhfuil dhá cheann de na téamaí sin ábhartha don cheol ag an tsraith shóisearach. Meastar ról na teicneolaíochta sa chéad cheann agus an tionchar a d'fhéadfadh a bheith aici ar oideachas ceoil. Breathnaítear sa dara ceann ar na teannais idir foghlaim fhoirmiúil agus foghlaim neamhfhoirmiúil, nó gníomhaíochtaí agus taithí cheoil ar scoil agus lasmuigh den scoil mar a thugtar go minic orthu sa litríocht. Tugtar roinnt sonraí faoi fhorbairtí curaclaim i dtíortha eile chun treochtaí in oideachas ceoil in áiteanna eile a léiriú. Cuirtear críoch leis an gcaibidil trí mhachnamh ar an tábhacht a d'fhéadfadh a bheith leo sin d'fhorbairt na sonraíochta nua ceoil nuair a chuirtear iad le hais ceisteanna agus tosaíochtaí eile curaclaim.

5.1 Nuattheicneolaíochtaí digiteacha

Bhí an teicneolaíocht ina meán roghnach le haghaidh chomhpháirt an chasta i siollabas Ceoil na hArdteistiméireachta ó cuireadh túis leis an gcúrsa i 1999. Is féidir scoláirí a mheas ag úsáid teicneolaíochta le taispeáint gur féidir leo scór a ionchur agus a chur in eagarr, agus tá roghanna eile ann chun fuaimrian taca a chruthaigh siad roimh ré a chasad. De ghnáth, áfach, úsáidtear an teicneolaíocht mar mheán chun compháirt an chasta a chur i láthair agus ní bhíonn sí i gceist i gcleachtas an tseomra ranga do ghnéithe eile i gcúrsa Ceoil na hArdteistiméireachta. Sna 15 bliana ó foilsíodh siollabas na hArdteistiméireachta, tá an oiread éabhlóide tagtha ar an teicneolaíocht gur de dhilúth agus d'inneach shaol na scoláirí anois í ar bhealaí nár tharla riamh roimhe seo, agus tá sí uileláithreach ina gcaidreamh ó lá go lá.

Mar gheall ar theicneolaíochtaí nua-aimseartha samplála agus eagarthóireachta, úsáid méarchláir MIDI, aipeanna ceoil, bogearráí cumadóireachta agus féidearthachtaí chun comhaid a roinnt ar líne, is léir gur suntasach ar fad iad na hathruithe ar an teicneolaíocht atá ar fáil sa seomra ranga (Cain, 2004, Ich 216). Maíonn Wise et al. (2011) gur

Dúshlán ar leith do mhúinteoirí ceoil a chruthaíonn an teicneolaíocht is ea bealaí a aimsiú chun an t-eolas a fhobraitheann scoláirí lasmuigh den scoil faoi chumadóireachta agus faoi léiriú ceoil dhigitigh a thabhairt isteach i dtimpeallacht na scoile (Ich 118).

Dúshlán a bhaineann leis sin is ea an teicneolaíocht a bhogadh óna hionad mar ‘bhireiseán’ i gcuraclam an cheoil go hionad ina leabaíttear í ina cheartlár. Ó tharla nach mbíonn taithí ar theicneolaíocht an cheoil ach ar mhaithe le cuspóirí measúnaithe ag leibhéal na hArdteistiméireachta, is beag an deis a bhíonn ann í a leabú i gcuraclam na sraithe sóisearáí. Luigh roinnt de na scoláirí an pointe sin i dtionscnámh *Ghuth an Scoláire* – bhí an teicneolaíocht ina cuid dá dtaithí cheoil sa chéad bliain, ach nuair a tháinig siad isteach sa dara bliain, ba é siollabas an Teastais Shóisearaigh bun agus barr na foghlama agus an teagaisc sa seomra ranga, agus cuireadh úsáid na teicneolaíochta de leataobh.

Ina leabhar *A Basis for Music Education* (1979), rangaigh Keith Swanwick croíghníomhaíochtaí an cheoil mar chumadóireacht, mar chasad agus mar éisteacht (Swanwick, 1979, luate in Cain, 2004). Bhí tionchar nach beag ag an rangú sin ar theagasc an cheoil agus tá an-tionchar aige ar struchtúr shiollabais an Teastais Shóisearaigh agus na hArdteistiméireachta, agus Churaclam na Bunscoile. Liostaíonn siad uile na scileanna casta, cumadóireachta agus éisteachta atá oiriúnach do chéimeanna áirithe oideachais. Luann Cain (2004) gur fhág forbairtí teicneolaíochta an rangú sin achrannach agus ceistíonn sé a bhfuil i gceist againn leis na téarmaí ‘cumadóireacht’, ‘casadh’ agus ‘éisteacht’ (Ich 217). Níl saol na gcumadóirí nua-aimseartha faoi shrian ag na foirmí agus ag na rialacha a threoraidh a lán de thraigisiún ceoil an iarthair agus tarraingítear na ceisteanna seo a leanas anuas anois:

- An gcuimsíonn an téarma ‘cumadóireacht’ samplaí fuaime a chum nó a chruthaigh daoine eile a ionramháil?
- An gcuimsíonn sé ‘fíorfhuaimeanna’?
- Cén bhrí atá le baint againn as rianta a thaifead agus a mheascadh – an teicníc casta é sin?
- Céard é an gaol idir an té atá ag casadh agus an t-éisteoir, nuair a sheinneann ríomhaire an píosa?

Deir Cain nach bhfuil an t-idirdhealú idir na téarmaí sin agus a gcoincheapa chomh súchaite a thuilleadh agus a síleadh uair amháin, agus gur gá roinnt athshainithe a dhéanamh ar na téarmaí. Ceistíonn sé an fiú na téarmaí sin a úsáid a thuilleadh agus cuireann sé an cheist ríthábhachtach *Cá mhéad teagmhálacha bríocha oideachasúla le ceol a chuireann na gníomhaíochtaí (scoite) seo ar fáil?* (Cain, 2004, Ich 218).

5.2 Taithí cheoil fhoirmiúil agus neamhfhoirmiúil

Baineann díospóireacht eile atá ag tarlú sa taighde reatha leis an ngaol idir taithí fhoirmiúil agus neamhfhoirmiúil agus timpeallachtaí foghlama foirmiúla agus neamhfhoirmiúla. De réir Legg agus Green (2015) táimid i lár ‘thríú tonn’ an oideachais ceoil. Maíonn siad, maidir leis an gcéad tonn

gur tháinig sí ó mhór-roinn na hEorpa i dtús agus i lár an chéid, agus go raibh sí bunaithe ar scríbhinní oideolaíochta daoine ar nós Kodaly, Dalcroze agus, b'fhéidir an té is mó tionchar, Carl Orff.

D'ainneoin na béime contrártha a chuir siad ar chanadh, ar dhéanamh ceoil agus ar ghluaiseacht rithimeach, ba é an rud comóntha a bhí idir tacadóirí na smaointe nua seo

dhá uaillmhian radacacha agus thráthúla: gur chóir go mbeadh an t-oideachas ceoil ar fáil do chách, agus ní go díreach don bheagán; agus go raibh rannpháirtíocht ghníomhach, agus ní go díreach léirthuiscint dó, lárnach d'fhoghlaim an cheoil (Ich 2).

Tháinig an dara tonn forbairtí chun cinn sna 60idí agus sna 70idí ón smaoineamh go bhféadfadh scoláirí, i dteannta a bheith ag casadh ceoil, a bheith ina gcumadóirí freisin.

Ar nós a gcuid réamhtheachtaithe, chonaic múinteoirí an dara tonn seo an ceol ina theidlíocht uilíoch, ach ba é an léargas nua a bhí acu gur chuir siad luach ní amháin ar an táirge ceoil é féin, ach freisin ar phróiseas cruthaitheach a tháirgthe (Ich 2).

I gcleachtas reatha scoileanna, áfach, tá mar a mhaíonn Gruhn, *bearna mhór... idir an taithí cheoil san fhíorshaol agus an taithí cheoil i dtimpeallacht scoile*. (2006, Ich 2, luaite in Legg agus Green, 2015). Aisteach go leor, is ag an dara leibhéal is leithne a fheictear an bhearna sin, áit a meastar gur rud gan tábhacht agus leadrúnach iad ceachtanna an churaclaim ceoil in ainneoin an ról ríthábhachtaigh a bhíonn ag ábhair spéise sheachtracha sa cheol maidir le féiniúlacht shóisialta scoláirí a mhúnlú (D'Amore, 2009, Ich 10, luaite in Legg agus Green, 2015, Ich 3).

Molann Legg agus Green (2015) gurb é a theastaíonn uainn anois sraith de smaointe nua, nó ar a laghad ar bith, slí radacach nua chun tabhairt faoi na smaointe atá ann faoi láthair (Ich 5). Maíonn siad go mb'fhéidir gur comhartha é an raidhse féidearthachtaí nua do chleachtas sa seomra ranga, a tháinig ó bhláthú an cheoil dhigitigh, ar an tríú tonn d'oideachas ceoil nua-aimseartha ina mbeidh an teicneolaíocht í féin ina saintréith thábhachtach. Tá an teoiric sin ag teacht is léir leis na scríbhneoirí a luadh in 5.1 thusa. NÓ, de rogha air sin, cuireann siad moladh i bhfad níos láidre os ár gcomhair don tríú tonn seo tríd an mbogadh ar na mallaibh i dtreo foghlaim neamhfhoirmiúil an cheoil. Is í iompórtáil thomhaiste thréithe na foghlama neamhfhoirmiúla isteach sa timpeallacht foghlama foirmiúla atá mar chomhartha sóirt an aistrithe sin, agus is féidir oideolaíocht nua seomra ranga a thabhairt uirthi (Legg agus Green, 2015, Ich 6). Feiceann siad go mbeidh ról an-mhór le himirt ag an gceolamharclannaíocht, go sonrach, sa réimse seo, mar go gcuireann sí sin roghanna ceoil

foghlaimeoirí chun tosaigh san oideolaíocht nua seo agus gur féidir léi foghlaimeoirí a mhealladh i dtraigisiúin cheoil dá rogha féin (Ich 6). Tréith eile den cheolamharclannaíocht is ea na deiseanna idirdhisciplíneacha, nó traschuraclaim a chuireann sí ar fáil (Ich 8).

Faoi mar a aithníonn Paynter, tá an ceol difriúil. Ní réitíonn sé go maith le coincheap den oideachas a bhíonn bunaithe go príomha ar eolas fíorasach faigthe.

Má theastaíonn uainn go mbeadh ról ag an gceol san oideachas ginearálta ba chosúil gur rud loighciúil é go n-admhófaí an difríocht sin agus go dtabharfaí túis áite do ghníomhaíochtaí ina mbeadh gach scoláire ag obair le ceol ar bhonn díreach. (2002, lgh 216-217, luaite in Legg agus Green, 2015, Ich 10).

Feictear do na húdair má chuirtear ceolamharclannaíocht sa churaclam go bhfuiltear ag cur béime ar a leithéid de ghníomhaíochtaí. Ní fheictear dóibh nach bhfuil sa cheolamharclannaíocht ach rud breise le cur leis an gcuraclam reatha, nó cóiriú beag ar an traidisiún atá i dtreis, ach gur briseadh suntasach féideartha í uaidh agus rud a éascaíonn an fhís atá ag Paynter (Ich 13).

Aontaíonn Hargreaves et al. (2003) leis na smaointe sin, ach feictear dóibh gur scéal casta é an gaol idir déanamh neamhfhoirmiúil agus foirmiúil ceoil, mar go mbaineann sé ní amháin leis na hionaid agus leis na hinstiúidí ina dtarlaíonn an fhoghlaim, ach freisin leis an gcaidreamh idir múinteoirí agus foghlaimeoirí, chomh maith leis na bealaí ina n-amharcann foghlaimeoirí ar a ról féin sa phróiseas.

Amhail an tríú tonn ar tagraíodh di thuas, bhí Hargreaves et al (2003) ag cur smaoineamh ‘an tríú timpeallacht’ chun cinn, a thagraíonn do chomhthéacsanna sóisialta ina dtarlaíonn foghlaim cheoil nuair nach bhfuil tuismitheoirí ná múinteoirí i láthair. Thiocfadh gur ionaid lasmuigh den seomra ranga a bheadh i gceist amhail clóis súgartha, garáistí, clubanna óige, nó fiú an seomra leapa. Féinstiúraítear gníomhaíochtaí ceoil sa tríú timpeallacht, agus dá réir sin gineann siad ardleibhéal spreagtha agus tiomantais. Ach cothaíonn sé sin, ar a sheal, paradacsa: a luaithe agus a thriaileann scoileanna, múinteoirí agus daoine fásta eile éirí páirteach sna gníomhaíochtaí seo, ní cuid den ‘tríú timpeallacht’ iad níos mó. Is é an dúshlán atá roimh mhúinteoirí ceoil sa chomhthéacs sin struchtúir scaflála a chruthú, atá comhtháite go leor leis an ‘tríú timpeallacht’ chun eolas, scileanna agus fiú acmhainní a sholáthar chun tacú léi, ach fós go bhfantar fada go leor amach uaithi (Hargreaves et. al, 2003).

Dar le Folkestad (2006) nach déscaradh iad na téarmaí foirmiúil – neamhfhoirmiúil, ach ina áit sin gurb é atá iontu *dhá cheann contanaim* (Ich 135), mar go mbíonn an dá ghné sin den fhoghlaim i láthair agus ag idirghníomhú ar bhealaí éagsúla. Maíonn sé gur cuid an-suntasach agus chomhtháite de shaol a lán daoine óga é éisteacht le ceol agus ceol a chruthú de bharr na bhforbairtí

teicneolaíochta le déanaí. Ciallaíonn sé sin nach gcastar scoláirí aineolacha, gan foghlaim gan oideachas ó thaobh an cheoil de ar mhúinteoir ceoil in am ar bith:

...a mhalaírt ar fad atá amhlaidh, nuair a thagann scoláirí ar scoil bionn eolas ceoil saibhir agus, ar bhealaí áirithe, sofaisticiúil acu ar fad, a shealbhaigh siad ó ghníomhaíochtaí éagsúla ceoil lasmuigh den scoil (Folkestad, 1998, Ich 136).

Creideann seisean gurb é an t-oideachas an áit a mbuaileann foghlaim fhoirmiúil agus neamhfhoirmiúil lena chéile: foirmiúil sa mhéid is gurb é an múinteoir a eagraíonn agus a stiúrann é, ach neamhfhoirmiúil sa chiall go mbíonn a lán rudaí i gcoitinn ag an gcineál foghlama a dhéantar agus na bealaí ina ndéantar í le tréithe na gnáthfhoghlama taobh amuigh den scoil ó lá go lá (Folkestad, 2006, Ich 139). Mar sin de, níor chóir go mbreathnófaí ar an idirdhealú idir foghlaim fhoirmiúil agus foghlaim neamhfhoirmiúil mar rud fisiciúil go príomha, inarb ionann foghlaim fhoirmiúil agus foghlaim a dhéantar ar scoil agus gur cur síos ar an bhfoghlaim lasmuigh den scoil í an fhoghlaim neamhfhoirmiúil. Ina áit sin is é atá i gceist cé acu atá intinniúlacht na ndaoine i gceist dirithe ar cheol a chumadh nó ar fhoghlaim faoi chúrsaí ceoil, cé acu atá bonn foirmiúil curtha ar an suíomh foghlama sa mhéid is gur ghlac duine éigin ‘ról an mhúinteora’ air féin, agus dá bhrí sin gur sainiodh na daoine eile ina ‘scoláiri’ (Folkestad, 2006, Ich 142).

Meastar sa chuid a leanas forbairtí idirnáisiúnta i gcuraclaim cheoil eile agus an leagan amach atá ar an teagasc, ar an bhfoghlaim agus ar na nósanna imeachta measúnaithe.

5.3 Forbairtí idirnáisiúnta i gcuraclaim cheoil

Ceol TGM (RA)

Sa Ríocht Aontaithe, leagtar amach in inneachar ábhair Cheol an Teastais Ghinearálta Meánoideachais (TGM) a fhoilsíonn an Roinn Oideachais (RO), ancreat ina ndearann na húdaráis scrúdúcháin a sonraíochtaí ábhair agus measúnachta. Éilíonn an t-inneachar ábhair don Cheol ar scoláirí a gcuid scileanna ceoltóireachta a phorbairt agus a léiriú trí chasad, trí bhreithmheas agus trí chumadóireacht. Éilíonn an tsonraíocht freisin go léiríonn scoláirí eolas agus tuiscint ar ghnéithe ceoil, ar chomhthéacsanna ceoil agus ar theanga an cheoil. Cuimsíonn na gnéithe tuinairde, tonúlacht, struchtúr, tondathanna, uigeacht, luas agus dinimic. Tagraíonn na comhthéacsanna do éifeacht an chuspóra agus an rúin (RO, 2015) a bhíonn ag an gceoltóir nó ag an gcumadóir ar an gcaoi a gcruthaítar, a bhforbraítar agus a chastar an ceol. Maidir le teanga an cheoil, ní mór do scoláirí tuiscint a phorbairt ar léamh agus ar scríobh ag úsáid cliathnodaireachta, réimnithe ó chorda go corda a thuiscint, agus ceol a aithint agus cur síos a dhéanamh air ag úsáid stór focal agus

téarmaíocht oiriúnach. Caithfear é sin ar fad a dhéanamh i dtaca le ceithre réimse staidéir ar a laghad, a shonraíonn na húdaráis scrúdúcháin.

Is foras dá leithéid é an Comhaontas Measúnachta agus Cálíochtaí (CMC). Cheap siad inneachar an ábhair trí cheithre aonad agus cúig réimse staidéir. Is iad na ceithre aonad sin:

- Éisteacht le ceol agus breithmheas a thabhairt air
- Ceol a chumadh agus breithmheas a thabhairt air
- Ceol a chasad
- Ceol a chumadh

Is iad na cúig réimse staidéir:

- Rithim agus meadar
- Armóin agus tonúlacht
- Uigeacht agus séis
- Tondath agus dinimic
- Struchtúr agus foirm

Is suimiúil a lua go mbíonn nósanna imeachta difriúla ann i gcás an mheasúnaithe ar gach aonad. Déantar Aonad 1 a mheas trí scrúdú deiridh, a bhí bunaithe ar fhreagairt do shleachta ceoil, agus bíonn idir fhreagraí struchtúrtha agus fhreagraí fada sna ceisteanna. Is faoi mhaoirseacht neamhfhoirmiúil an mhúinteora atá Aonad 2 (Ceol a chumadh agus breithmheas a thabhairt air) agus déantar é thar thréimhse fiche uair an chloig. Éilítear ar scoláirí dréacht ceoil amháin nach sonraítear a fhad a chumadh, agus dóthain forbartha ar smaointe ceoil a léiriú. Dénann an múinteoir monatóireacht air sin ionas gur féidir obair an scoláire a dheimhniú. Tugann scoláirí faoi bhreithmheas scríofa freisin ar an bpróiseas agus ar thoradh na cumadóireachta i leabhrán breithmheasa, agus déantar é sin faoi mhaoirseacht fhoirmiúil. Seoltar iad sin chuig an údarás scrúdúcháin agus ní mór go mbeadh taifead ar an gcumadóireacht dheireanach ann, agus scór ar féidir leis a bheith ina chliathnodaireacht, grafnodaireacht nó tábnodaireacht.

Sa chomhpháirt casta ní mór don scoláire dhá dhréacht a chasad; ceann amháin ina aonar agus ceann eile mar bhall de ghrúpa. Ceadaítear an teicneolaíocht a úsáid don chasad aonair. Taifeadtar iad sin ansin agus seoltar ar aghaidh iad chuig an údarás scrúdúcháin. Ta an ceathrú haonad (Ceol a

chumadh) difriúil leis an dara haonad sa mhéid is go marcálann agus go measann an múinteoir é de réir sraith critéir mheasúnaithe.

Albain

In Albain, caithfear príomhghnéisithe den Churaclam um Shármhaitheas a chur san áireamh nuair a bhítear ag teagasc cúrsa ceoil. Ba chóir deiseanna agus taithí saoránachta a sholáthar trí thionscadail cheoil pobail chun ligean do scoláirí eirí ina rannpháirtithe éifeachtacha agus ina saoránaigh fhreagracha. Tá moltaí ann freisin go bhforbródh scoláirí compháirtíochtaí le gníomhaireachtaí seachtracha laistigh den tionscal ceoil agus trí thaibhithe beo. Is é an aidhm atá leis go bhforbródh scoláirí scileanna foghlama, saoil agus oibre trí churaclam ceoil comhtháite (Rialtas na hAlban, 2008).

Tugtar breac-chuntas ar fhorbairt na scileanna sin sna sonraíochtaí éagsúla ceoil a d'fhoilsigh Údarás Cáilíochtaí na hAlban. Tugtar sonraí iontu ar inneachar an chúrsa agus ar na nósanna imeachta measúnaithe ionas gur féidir luachanna, cuspóirí agus prionsabail an Churaclaim um Shármhaitheas a fhorbairt. Tá trí aonad éigeantacha sa chúrsa: casadh, cumadóireacht agus tuiscint an cheoil. Déantar gach measúnú d'ábhar an cheoil go hinmheánach agus in aghaidh tacair de riachtanais dualgais. Cuireann scoileanna samplaí de na measúnuithe chuig Údarás Cáilíochtaí na hAlban le haghaidh fíorúchán seachtrach. Tá an-solúbthacht ag baint leis an tsonraíocht maidir le compháirt na cumadóireachta. Spreagtar scoláirí leis seo chun gach rud atá i gcúrsaíocht agus atá ábhartha i saol an cheoil a thabhairt isteach sna seomraí ranga (Údarás Cáilíochtaí na hAlban, 2014). Aithnítear gur fearr a chumann scoláirí nuair a bhíonn siad ag cumadh fuaiméanna a bhfuil cleachtadh acu orthu agus gur chóir saoirse a thabhairt dóibh sa mhéid a chumann siad, agus iad a spreagadh chun trialacha cruthaitheacha a dhéanamh i réimsí neamhaithnide. Chuige sin, cothaíonn na cáipéisí tacaíochta ar líne do mhúinteoirí agus do scoláirí úsáid na teicneolaíochta, mar shlí ag scoláirí chun a gcuid saothair chumadóireachta a chruthú agus a chomhroinnt arao. Moltar sna treoirlínte cé gur féidir roinnt rialacha a chur i bhfeidhm sa chumadóireacht, nach mór do scoláirí ar deireadh a gcuid cruthaitheacht cumadóireachta a phiosrú, a fhorbairt agus a bheachtú.

An Baccalauréat Idirnáisiúnta

Tugann Clár Meánbhlianta (CMB) an Baccalauréat Idirnáisiúnta léargas spéisiúil eile dúinn ar chlár idirnáisiúnta ceoil. Cuirtear an ceol laistigh de churaclam leathan na n-ealaíón. Tá ceithre sprioc i gceist in ábhair na n-ealaíón, mar atá eolas agus tuiscint, scileanna a fhorbairt, smaoineamh go cruthaitheach agus freagairt. Cuimsíonn na spriocanna sin gnéithe firiciúla, coincheapúla, gnásúla agus meiteachognaíocha na foghlama (SBI, 2014, Ich 10). Déantar mionsaothrú ar gach ceann de na spriocanna sin trí roinnt snáitheanna ar gá aghaidh a thabhairt orthu i dteagasc agus i bhfoghlaim an

ábhair ealaíon. Bíonn scoileanna freagrach as forbairt agus as struchtúrú a gcuid cúrsaí ealaíon do CMB.

Áirítear i measc na riachtanas a théann le CMB dialann éigeantach próisis, ar taifead féinscríofa é ar an dul chun cinn a dhéanann scoláirí agus iad ag tabhairt faoin ábhar ealaíon. Is féidir leis an scoláire é sin a dhoiciméadú ina rogha féin meáin agus féadann sé a bheith i bhformáid pháipéir agus leictreonach araon. Is é cuspóir na dialainne próisis go ndéanfadh scoláirí a gcuid smaointeoireacht chriticiúil agus chruthaitheach a thaifead. Cuirtear béim freisin i gclár CMB ar fhoghlaim ar bhonn fiosraithe, ina bhforbraíonn múinteoirí agus scoláirí ráitis fiosraithe agus ina n-úsáideann siad ceisteanna fiosraithe chun an t-ábhar a iniúchadh.

5.4 Nótá scoir: cúrsaí curaclaim

Nuair a chuirtear san áireamh an t-ábhar imní a ardaítear sa taighde idirnáisiúnta, na léargas ar churaclaim cheoil eile agus na torthaí a thagann ón gcaoi a mbraitheann múinteoirí agus scoláirí an Teastas Sóisearach, is é an cheist dheireanach anseo, ach an chéad cheist don tsonraíocht nua: céard dó an t-oideachas ceoil? Ardaíonn Hargreaves et al. (2003) an cheist an críoch ann féin é an ceol, sa chaoi gur chóir, de réir dealraimh, go gcothódh oideachas ceoil scileanna ceoil agus ealaíne, nó an bhfuil aidhmeanna pearsanta agus cultúrtha níos leithne ná sin ag dul leis?

Ina bpáipéar taighde, inar amharcadh ar athbhreithniú comparáideach mórsclé ar 15 thír ar fud an domhain, d'fhiachaigh Hargreaves agus North (2001) d'oideachasóirí ceoil iomráiteacha i ngach thír caibidil a scríobh bunaithe ar na trí phríomhthéama: aidhmeanna agus spriocanna, inneachair agus modhanna, agus saincheisteanna scoláirí. B'ábhar imní comóntha i measc na scríbhneoirí ab ea an t-idirdhealú idir oideachas ceoil 'ginearálta' agus 'speisialaithe'. Bunaítear na catagóirí sin mar chonairí oideachais ar leith ina lán tíortha, agus ábhar imní comóntha is ea an tslí ar chóir gach ceann acu a sholáthar laistigh den scoil agus lasmuigh di, agus an cothromas a theastaíonn eatarthu (Hargreaves et al. 2003). Ina lán tíortha, tagraíonn an t-oideachas ceoil speisialaithe do cheol clasaiceach an larthair, agus chonacthas do roinnt de na léirmheastóirí saineolacha a ndeachthas i gcomhairle leo go raibh tionchar rócheannasach aige. Is minic a luaigh a lán de na húdair a scríobh ailt an gá chun cothrom na Féinne a aimsiú idir ceol clasaiceach an larthair, tionchar forleitheadach an phopcheoil, agus ceol traidisiúnta áitiúil, atá á múchadh i roinnt tíortha. Is ábhar imní í sin atá le fáil freisin i smaointe múinteoirí agus scoláirí a luadh roimhe seo, agus beidh gá le machnamh cúramach a dhéanamh air sin sa tsonraíocht.

Is fiú uileláithreacht na teicneolaíochta, an chothromaíocht agus an teannas idir cumadh ceoil fhoirmiúil agus neamhfhoirmiúil, ról an phobail agus ealaíontóirí beo agus idirdheighilt shiollabas an cheoil ina chomhpháirteanna ar leith, a mheas. Céard é an cur chuige is fearr don tsonraíocht nua? Cén chaoi a gcruthóimíodh an rud ar a dtugann Wise (2011, Ich 121) struchtúir scaflála a thabharfaidh an tsaoirse do scoláirí a gcruthaitheacht a chur in iúl i gcomhthéacsanna atá ábhartha dóibh agus a thacóidh leis sin trí eolas, scileanna agus acmhainní a chur ar fáil atá oiriúnach don rud a bhíonn idir lámha acu?

Murab ionann agus an chápéis athchothromaithe ó 2008, a bhí ag iarraidh fanacht dílis do struchtúr a bhí ann cheana agus é a líonadh le hinneachar nua, níl an srian sin ann a thuilleadh sa chéad chéim eile in oideachas ceoil.

Molann Plummeridge (1991) gurb í *cáillíocht na taithí an rud atá fíorthábhachtach i dteagmhálaча ceoil ar bith* (O'Connell, Ich 63). Tá Swanwick (1994) ar aon intinn leis agus deir sé nach gciallaíonn dul i gceann gníomhaíochtaí déanta ceoil *rud éigin a dhéanamh go díreach, ach rud éigin a shealbhú tríd an déanamh* (O'Connell, Ich 64). Ní mór go dtiocfadh eolas ar cheol agus ciall don cheol as an taithí a bhíonn ag scoláirí. Tugann guthanna scoláirí agus múinteoirí ar fud an pháipéir seo le fios go bhfuil an taithí sin teoranta agus teorantach.

Ba chóir gurb é an aidhm atá le teagasc agus le foghlaim an cheoil go neartófaí an caidreamh a bhíonn ag scoláire leis an gceol sa chaoi go bhforbraíonn sé an cumas chun an méid atá ag tarlú a bhrath, a thuisceint agus chun freagairt go pearsanta dó. I bhfocail eile, baineann sé le haithne a chur ar cheol. (O'Connell, 2012, Ich 108).

Dúshlán deiridh is ea an chaoi ar dual do shonraíocht a éileamh go gcuircí ceol ar bhonn foirmiúil, rud atá go bunúsach ina chleachtas cultúrtha. Is féidir dá bharr sin go gcuircí srian ar theorainneacha an ábhair, agus mar a mhaíonn Swanwick, rud é sin atá teorantach mar go bhfuil claonadh ann *aicearraí a ghearradh chun teacht ar eolas is féidir a mheas i scrúduithe* (Swanwick, 1979, Ich 54, luate in O'Connell, 2012).

Achoimre

Cabhraíonn an taighde idirnáisiúnta a aibhsítear thus le léargas éigin a thabhairt ar na dúshláin fhéideartha ar gá aghaidh a thabhairt orthu i sonraíocht nua an cheoil. Cuireann sruth agus nádúr uileláithreach na dteicneolaíochtaí reatha agus éiritheacha isteach go mór ar oideachas ceoil agus is gá an ról a bheidh acu sa tsonraíocht nua a mheas.

Tá an teannas laistigh de ghníomhaíochtaí foirmiúla agus neamhfhoirmiúla déanta ceoil agus idir déanamh ceoil institiúideach agus pobail agus an brú chun a gceart a thabhairt dóibh uile chomh hachrannach céanna. Tá taithí cheoil scoláirí lasmuigh de thimpeallacht na scoile ag éirí níos scartha ná riamh óna dtaithí ar scoil agus beidh sé tábhachtach aghaidh a thabhairt ar an gceist sin nuair atá inneachar agus cuir chuige oideolaíochta á meas.

Tugann na léargais a fuarthas ón athbhreithniú ar roinnt forbairtí idirnáisiúnta i gcuraclaim cheoil roinnt treoirphrionsabail agus dúshláin eile. Éilíonn an Baccalauréat Idirnáisiúnta ar scoláirí dialann próisis a choimeád agus tabhairt faoi fhoghlaím ar bhonn fiosraithe. In Albain, tá béis mhór ar thábhacht an cheoil sa phobal agus ar thabhairt isteach na teicneolaíochta mar sheift le haghaidh cumadóireacht chruthaitheach. Sa Ríocht Aontaithe, bítear ag dréim le scoláirí casadh ar bhonn aonair agus mar bhall de ghrúpa agus tá rogha leathan cuir chuige measúnaithe i gceist lena n-áirítear scoláirí a bheith ag tabhairt breithmheasa ar a gcuid saothar féin.

Is é an dúshlán deiridh gur gá go ndéanfaí machnamh ar an gcuspóir atá le hoideachas ceoil mar a bhaineann sé lenár bhfoghlaimeoíri san 21^ú haois. Tá an siollabas reatha leagtha amach mar thrí ghníomhaíocht cheoil ar leith a dhéantar a mheas astu féin agus gan ach beagán tagairtí acu dá chéile. An bhfuil an struchtúr sin ag freastal ar riachtanais cheoil agus ar mhianach forbartha na scoláirí uile?

6. Sonraíocht an cheoil sa tsraith shóisearach nua

Cé go mb'fhéidir go mbeidh saintréithe ag roinnt acu, ag brath ar an réimse foghlama a bhíonn i gceist, beidh líon áirithe gnéithe comóntha ag gach sonraíocht sa tsraith shóisearach, idir ábhair agus ghearrchúrsaí. Maidir leo siúd:

- Beidh siad bunaithe ar thorthaí
- Léireoidh siad contanam foghlama agus fócas iontu ar dhul chun cinn an fhoghlaimeora
- Leagfaidh siad amach ionchais shoiléire don fhoghlaim
- Soláthroidh siad samplaí de na hionchais sin
- Cuimseoidh siad fócas ar na hacht bpríomhscil uile
- Féachfaidh siad chuige go mbíonn an teanga a úsáidtear soiléir agus an téarmaíocht leanúnach.

Chun feabhas a chur ar an nasc le foghlaim agus le teagasc sa bhunscoil, comhroinntear na tréithe seo le Curaclam na Bunscoile. Gheofar i sonraíocht gach ábhair agus gearrchúrsa sa tsraith shóisearach na nithe seo a leanas:

1	Intreoir don tsraith shóisearach	Intreoir chomóntha a bheidh inti do gach sonraíocht agus tabharfar achoimre inti ar na príomhghnáithe den <i>Chreat don tSraith Shóisearach</i> .
2	Réasúnaíocht	Déanfar cur síos anseo ar chineál agus ar chuspóir an ábhair chomh maith leis na riachtanais agus na hinniúlachtaí ginearálta a bheidh ar scoláirí agus a n-éileoidh sé orthu. Déanfar iarracht sa téacs, mar is cuí, aird a tharraingt ar dhúshláin agus ar aon cheist rochtana a bhaineann le staidéar a dhéanamh ar an ábhar do scoláirí a bhfuil sainriachtanais acu nó do scoláirí faoi mhíchumais.
3	Aidhm	Tabharfar cur síos gonta anseo ar aidhm an ábhair.
4	Naisc le Ráitis Foghlama	Aibhseofar agus míneofar anseo an chaoi a nasctar an t-ábhar le gnéithe lárnacha foghlama agus teagaisc sa

	Príomhscileanna	tsraith shóisearach.
5	Forbhreathnú Snáitheanna Torthaí Foghlama	Léireoidh forbreathnú ar an ábhar an chaoi a n-eagraítear é agus leagfar amach ann, i snáitheanna agus i dtorthaí foghlama, an fhoghlaim a bhíonn i gceist.
6	Ionchais maidir le scoláirí	Beidh siad seo nasctha le grúpaí de thorthaí foghlama agus bainfidh siad le samplaí d'obair scoláirí. Cuirfear nótaí leis na samplaí, ina míntear an bhfuil an obair ag teacht le hionchais do scoláirí, chun tosaigh orthu, nó taobh thiar díobh.
7	Measúnú agus Tuairisciú	Tagraíonn an roinn seo do mheasúnú foirmitheach agus do mheasúnú suimitheach araon. Tugtar breac-chuntas ann ar chomhpháirt(eanna) an mheasúnaithe trína gcuirfidh scoláirí fianaise ar fhoghlaim i láthair ar bhonn leanúnach, agus d'fhoinn gnóthachtáil a thaifead le haghaidh Phróifíl Gnóthachtála na Sraithe Sóisearaí (PGSS) ¹ . Cuirtear leis an gcur síos seo ar an measúnú trí shonraíochtaí measúnaithe agus trí threoirínte ar leith a bheidh le húsáid sa dara agus sa tríú bliain.

¹ Is é PGSS an dámhachtain nua do gach scoláire sa tsraith shóisearach. Tiocfaidh sé i gcomharbacht ar an dámhachtain reatha, an Teastas Sóisearach.

7. Páipéar Treorach don Athbhreithniú ar Cheol na Sraithe Sóisearaí

Is é a thiocfaidh as an athbhreithniú ar Cheol na Sraithe Sóisearaí sonraíocht ar líne de réir an teimpléid thusa.

Cuirfear an tsonraíocht ar fáil ag leibhéal comóntha. Dearfar í chun í a theagasc agus a mheasúnú in 200 uair an chloig ar a laghad agus déanfar í a struchtúrú nó a eagrú ina snáitheanna agus ina torthaí foghlama.

Forbrófar an tsonraíocht i gcomhréir leis na ráitis foghlama, lena n-áirítear an méid seo a leanas i gcás an scoláire:

- Cruthaíonn agus cuireann an scoláire i láthair saothair ealaíonta agus tuigeann sé/sí an próiseas agus na scileanna atá i gceist
- Tuigeann an scoláire mar a chuireann luachanna, creidiúintí agus traidisiúin éagsúla leis na pobail agus leis an gcultúr ina maireann sé/sí agus tá meas aige/aici orthu
- Tá meas ag an scoláire ar an oidhreacht áitiúil, náisiúnta agus idirnáisiúnta agus tuigeann sé/sí an tábhacht atá ag an ngaol idir eachtraí atá thart agus eachtraí reatha, agus tábhacht na bhfórsaí is cúis le hathrú
- Úsáideann an scoláire teicneolaíochtaí cuí chun dul i ngleic le dúshlán deartha
- Cuireann an scoláire scileanna praiticiúla i bhfeidhm de réir mar a fhobráíonn sé/sí múnláí agus táirgí ag baint úsáide as ábhair agus as teicneolaíochtaí éagsúla
- Tógann an scoláire smaoineamh ar aghaidh ó cheapadh go réadú
- Úsáideann an scoláire an teicneolaíocht agus uirlísí na meán digiteach chun foghlaim, chun cumarsáid a dhéanamh, chun oibriú agus chun smaoineamh go comhoibríoch agus go cruthaitheach ar bhealach freagrach agus eiticiúil

Déanfar príomhscileanna na sraithe sóisearaí a leabú i dtorthaí foghlama na sonraíochta, mar is cuí.

Cuirfear i gcrích í le haghaidh fhómhar na bliana 2017.

Cuirfear san áireamh i bhforbairt na sonraíochta nua taighde reatha agus forbairtí i réimse an oideachais ceoil, tuiscintí atá ag teacht chun cinn ar inneachar agus ar nádúr oideachas an cheoil, agus an gá atá le hailíniú le forbairt leanúnach na straitéise uimhearthachta agus litearthachta.

Tabharfaidh forbairt na sonraíochta nua aghaidh ar leanúnachas agus ar dhul chun cinn. Measfaidh sí ar cheart ceol a theagasc ar bhonn níos leithne agus níos ginearálta sa chéad bhliain agus béisim ar leith ar an bhfoghlaim ón mbunscoil a dhaingniú agus ar fhorbairt a dhéanamh ar thuiscint scoláirí ar na náisc thraschuraclaim, ar na scileanna agus ar na meonta is féidir leis an gceol a chruthú nuair a chónasctar é leis an bhfoghlaim in ábhair eile. Mar shampla, léiriú smaointe ceoil trí ealaín agus trí mheáin amhairc eile, an tuiscint ar chultúr an cheoil i dtéacsanna stairiúla agus eile, agus tionchar an cheoil ar ár saol laethúil agus ar ár leas agus folláine.

Measfar inti ar chóir go bhfanfadh trí réimse na cumadóireachta, an chasta agus na héisteachta mar ghnéithe ar leith agus/nó de réir an choibhneasa reatha; go háirithe i bhfianaise na n-éileamh ar níos mó béisim ar réimsí amhail scileanna digiteacha, nuálaíocht, cruthaitheacht agus nádúr dinimiciúil agus éabhlóideach an ábhair.

Le bheith níos sonraíche, tabharfaidh forbairt na sonraíochta nua aghaidh orthu seo a leanas:

- Cuspóirí Cheol na Sraithe Sóisearaí, á ndéanamh tréadhearcach agus soiléir sa tsonraíocht do scoláirí, do mhúinteoirí agus do thuismitheoirí
- An chaoi a gcuirfear teagasc agus foghlaim phraiticiúil agus ar bhonn fiosraithe chun cinn
- An chaoi a n-eagrófar an cúrsa; an leanfaidh sé den struchtúr céanna thart ar na trí phríomhréimse, eadhon cumadóireacht, casadh agus éisteacht, nó an féidir cuir chuige théamacha eile a mheas
- Leanúnachas agus dul chun cinn: an chaoi le ceangal le foghlaim ábhartha ag an mbunleibhéil agus tógáil uirthi, chomh maith le hardán a chur ar fáil chun staidéar a dhéanamh ar an gceol sa tsraith shinsearach
- Úsáid dialann nó punann chun forbairt i scileanna cumadóireachta a thaifead
- Ar chóir an chomhpháirt casta a leathnú chun comhpháirt theicneolaíoch a chur léi
- An chaoi a measfar na ceisteanna a bhaineann le leithead, le hinneachar agus le measúnú chomhpháirt na héisteachta

- An chaoi ar féidir leis an tsonraíocht, ina cur i láthair agus ina réim teanga, a bheith thíos go mór ar an scoláire agus fócas soiléir a bheith aici ar an méid is féidir le scoláirí a dhéanamh chun a gcuid scileanna, inniúlachtaí agus éachtaí a fhorbaint agus a léiriú
- An chaoi ar féidir leis an tsonraíocht cruthaitheacht, nuálaíocht agus scileanna comhoibrithe scoláirí a fhorbaint
- An chaoi ar féidir leis an tsonraíocht feasacht scoláirí a ardú maidir leis na comhthéacsanna stairiúla, pearsanta agus sóisialta ina gcumtar agus ina gcruthaítear ceol
- An chaoi ar féidir leis an tsonraíocht meonta scoláirí a fhorbaint i leith chleachtais an cheoil mar theicneolaíocht chun eolas tábhachtach faoin tsochaí agus faoin bpobal a chur in iúl, a stóráil agus a thabhairt le fios.
- Ról agus tionchar taithí neamhfhoirmiúil cheoil ar fhorbaint na sonraíochta
- Úsáid na teicneolaíochta agus uirlísí na meán digiteach in oideolaíocht cheol na sraithe sóisearaí agus i modh an mheasúnaithe chomh maith
- Measúnú leanúnach ar fhoghlaím scoláirí agus ina theannta sin an Measúnú Rangbhunaithe agus an scrúdú deireanach.

Beidh obair Mheitheal Forbartha an Cheoil bunaithe ar an bpáipéar treorach seo ar an gcéad dul síos. Agus an grúpa i mbun oibre agus plé, d'fhéadfaí roinnt de na pointí seo a fhormhíniú agus go gcuirfí pointí eile leis an bpáipéar treorach.

Liosta Tagairtí

Assessment and Qualifications Alliance (AQA) (2015) *GCSE Music Specification*. Faighe an 13 Meán Fómhair 2015 ó <http://www.aqa.org.uk/subjects/music/gcse/music-4270/subject-content>

Cain, T. (2004). *Theory, technology and the music curriculum*. British Journal of Music Education, (21), lgh 215-221.

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM). (1989). *Ceol an Teastais Shóisearaigh: Treoirínte do Mhúinteoirí*. Faighe an 12 Lúnasa 2013 ó

https://curriculumonline.ie/getmedia/a0d27ee6-c0b0-475a-bdc4-0df2ce8e41d2/JCSEC20_music_guidelines_gaeilge.pdf

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM). (1999). *The Junior Cycle Review – Progress Report: Issue and Options for Development*. Baile Átha Cliath.

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM). (2005). *Primary Curriculum Review, Phase 1 Final Report with recommendations (Research Report No. 8)*. Baile Átha Cliath: CNCM, 24 Cearnóg Mhuirfean, Baile Átha Cliath 2.

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM). (2008 (a)). *Draft Syllabus for Consultation*. Faighe an 10 Lúnasa 2015 ó

[http://www.ncca.ie/uploadedfiles/Junior%20Cycle%20Review/Music_syll\(2\).pdf](http://www.ncca.ie/uploadedfiles/Junior%20Cycle%20Review/Music_syll(2).pdf)

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM). (2008 (b)). *Consultation on rebalanced syllabuses: Music*. Faighe an 10 Lúnasa 2015 ó

[http://www.ncca.ie/uploadedfiles/Junior%20Cycle%20Review/Music\(1\).pdf](http://www.ncca.ie/uploadedfiles/Junior%20Cycle%20Review/Music(1).pdf)

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (2014). Taibhiú Ealaíne: Rannpháirtíocht sna hEalaíona (Gearrchúrsa). 2014. Faighe an 1 Meán Fómhair 2014 ó

[http://www.juniorcycle.ie/NCCA_JuniorCycle/media/NCCA/Documents/Curriculum/Short%20Courses/Short%20Course%20Specifications/JC-Artistic-Perf-Short-Course-06_2014-\(G\).pdf](http://www.juniorcycle.ie/NCCA_JuniorCycle/media/NCCA/Documents/Curriculum/Short%20Courses/Short%20Course%20Specifications/JC-Artistic-Perf-Short-Course-06_2014-(G).pdf)

Coimisiún na Scrúduithe Stáit (CSS). 2003. Chief Examiners Report, Junior Certificate Examination 2003: Music. Faighe an 13 Lúnasa 2013 ó

https://www.examinations.ie/archive/examiners_reports/JCMusic03.pdf

Coimisiún na Scrúduithe Stáit (CSS). 2006. Chief Examiners Report, Junior Certificate Examination 2006: Music. Faighe an 13 Lúnasa 2013 ó

https://www.examinations.ie/archive/examiners_reports/cer_2006/JuniorCertMusicReport2006.pdf

Coimisiún na Scrúduithe Stáit (CSS). 2012. Chief Examiners Report, Junior Certificate Examination 2012: Music. Faighe an 13 Lúnasa 2013 ó

https://www.examinations.ie/archive/examiners_reports/2012_Chief_Examiner_Report_JC_Music.pdf

D'Amore, A. (2009). *Musical Futures: An approach to teaching and learning*. Londain: Paul Hamlyn

Folkestad, G. (2006). *Formal and informal learning situations or practices vs. formal and informal ways of learning*. British Journal of Music Education, (21), lgh 135-145

Gruhn, W. (2006). Music Learning in Schools: *Perspectives of a new foundation for music teaching and learning*. Action, Criticism and Theory for Music Education, 5(2), lgh 2-27

Hargreaves, D., Marshall, N., agus North, A. (2003). *Music education in the twenty-first century: a psychological perspective*. British Journal of Music Education, 20, lgh 147-163

International Baccalaureate Organisation (IBO) (UK) Ltd. (2014). *Middle Years Programme: Arts Guide*. An Ríocht Aontaithe

Lamont, A., Hargreaves, D., Marshall, N., agus Tarrant M. (2003). *Young people's music in and out of school*. British Journal of Music Education, 20, lgh 229-241

Legg, R. & Green, A. (2015): *Music theatre: at the crest of music education's third wave*. The Curriculum Journal, DOI: 10.1080/09585176.2015.1060893

Ní Bhriain, S. (2014). Performing Arts Learning Service (PALS): Draft Report on a Feasibility Study.

O'Connell, L. (2012). *Exploring the Challenges of Teaching and Learning Junior Certificate Music: A Collaborative Process of Reflection and Action*. Tráchtas Dochtúireachta Neamhfhoilsithe, Institiúid Teicneolaíochta Bhaile Átha Cliath, an Ardscoil Cheoil agus Drámaíochta.

Paynter, J. (2002). *Music education in the school curriculum: Why bother?* British Journal of Music Education, 19(3), lgh 215-226

Plummeridge, C. (2001). Music and combined arts. In C. Philpott, & C. Plummeridge (Eag.), *Issues in music teaching* lgh. 131-141. Londain: Routledge.

Rialtas na hAlban (2008). Curriculum for Excellence. Livingston: Education Scotland, Denholm House, Almondvale Business Park, Almondvale Way, Livingston, EH54 6GA

An Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta agus an Roinn Oideachais agus Scileanna (2012). *Chairt na nEalaíon san Oideachas*. Faighe an 10 Eanáir 2014 ó

<https://www.education.ie/ga/Foilseach%C3%A1in/Tuarasc%C3%A1lacha-Beartais/Cairt-na-nEala%C3%ADDon-san-Oideachas-.pdf>

An Roinn Ealaíon, Fóillíochta agus Turasóireachta (2003). *A National System of Local Music Education Services: Report of a Feasibility Study*. Faighe an 29 Deireadh Fómhair 2015 ó

<http://www.musicnetwork.ie/content/files/publications/adminfeasreport.pdf>

An Roinn Oideachais. (2015) *Music GCSE subject content*. Faighe an 13 Meán Fómhair 2015 ó
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/397559/GCSE_subject_content_for_music.pdf

An Roinn Oideachais agus Eolaíochta (ROE). (1973). *Rules and Programme for Secondary Schools 1973/74*. Baile Átha Cliath: An Oifig Stáiseanóireachta

An Roinn Oideachais agus Eolaíochta (ROE). (1989). Siollabas Ceoil an Teastais Shóisearaigh. Faighe an 12 Lúnasa 2013 ó

https://curriculumonline.ie/getmedia/b7e50233-72b4-42fe-b44f-eb0c398ef568/JCSEC20_music_syllabus_Gaeilge.pdf

An Roinn Oideachais agus Eolaíochta (ROE). (1999). *Curaclam na Bunscoile, Ceol*. Baile Átha Cliath: An Oifig Stáiseanóireachta.

An Roinn Oideachais agus Scileanna (ROS). (2008). *Looking at Music: Teaching and Learning in Post Primary Schools*. Baile Átha Cliath: Brunswick Press

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2014). "Oideachas don Inbhuanaitheacht", an Straitéis Náisiúnta ar Oideachas don Phorbairt Inbhuanaithe in Éirinn, 2014-2020. Faighe an 5 Lúnasa 5 2014 ó

<http://www.education.ie/en/Publications/Education-Reports/National-Strategy-on-Education-for-Sustainable-Development-in-Ireland-2014-2020.pdf>

Scottish Qualification Authority (SQA) (2014). National 5 Music Course Specification. Faighe an 1
Deireadh Fómhair 2015 ó
http://www.sqa.org.uk/files_ccc/CfE_CourseSpec_N5_ExpressiveArts_Music.pdf

Smyth, E, Dunne, A, Darmody, M, McCoy, S. (2007). *Gearing Up for the Exam?: The Experience of Junior Certificate Students*. Liffey Press i gcomhar le ITES: Baile Átha Cliath.

Smyth, E, Dunne, A, McCoy, S, Darmody, M. (2006). *Pathways through the Junior Cycle: the Experience of Second Year Students*. Liffey Press i gcomhar le ITES: Baile Átha Cliath.

Smyth, E, McCoy, S, Darmody, M. (2004). *Moving Up. The Experiences of First-Year Students in Post-Primary Education*. Liffey Press i gcomhar le ITES: Baile Átha Cliath.

Swanwick, K. (1979). *A Basis for Music Education*. Londain: Routledge

Swanwick, K. (1999). *Teaching Music Musically*. Londain: Routledge

Wise, S., Greenwood, J., agus Davis, N. (2011). *Teachers' use of digital technology in secondary music education: illustrations of changing classrooms*. British Journal of Music Education, 28, lgh 117-134

Aguisín: Guth an Scoláire

Aithnítear go bhfuil cead cainte ag scoláirí faoina gcuid oideachais de réir Alt 12 de *Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh agus in Torthaí Níos Fearn Todhchaí Níos Gile, Creatlach an Pholasaí Náisiúnta do Leanaí & do Daoine Óga*. Faoi láthair, tá CNCM ag comhoibriú le Scoil Oideachais Choláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath agus le Cumann Náisiúnta Príomhoidí agus Príomhoidí Tánaisteacha ar thionscadal taighde chun a fheiceáil cén chaoi is fearr chun guthanna agus léargas scoláirí a fháil ón bhfíorthús agus muid ag forbairt sonraíochta don tsraith shóisearach.

Sa tionscnamh Guth an Scoláire lorgaítear tuairimí scoláirí i roinnt iar-bhunscoileanna ar fhorbairtí i gcúrsaí curaclaim agus measúnachta. Is é cuspóir an tionscadail dul i gcomhairle le scoláirí mar shaineolaithe ar a dtaití féin ar fhoghlaim agus chun teacht ar thuiscintí scoláirí ar na hathruithe atá molta don Cheol mar chuid den tsraith nua shóisearach. I dtaca leis an gCeol de, táthar ag lorg ionchur na scoláirí ó fhíorthús an phróisis forbartha, ag tosú leis an bpáipéar cúlra seo.

Tionóladh grúpaí scoláirí i roinnt scoileanna mar chuid den chomhairliúchán. Ba scoláirí iad seo

- a raibh Ceol an Teastais Shóisearaigh déanta acu
- atá i mbun Cheol an Teastais Shóisearaigh sa scoilbhliain reatha
- a thug faoin ábhar den chéad uair sa tsraith shinsearach
- a rinne an Ceol sa chéad bhliain ach a d'éirigh as an ábhar sa dara bliain

Lean an próiseas comhairliúcháin den chur chuige céanna ar fud na dtrí scoil agus d'fhreastail baill den fhoireann taighde ar na seisiúin ar gach ócaid.

Bhí an obair agus na smaointe a léirigh na scoláirí fíorshaibhir agus fíoréagsúil agus cabhróidh sí le bonn eolais a chur faoin tsonraíocht i gCeol na Sraithe Sóisearaí. Tá sé i gceist ag CNCM dul ar ais chuig na scoileanna agus chuig na scoláirí sin de réir mar atá an tsonraíocht á forbairt chun tuilleadh aiseolais a fháil agus chun an próiseas seo, ina gcomhthátháitear comhthógáil an churaclaim trí Ghuth an Scoláire, a fhorbairt mar chuid de chomhairliúcháin amach anseo.

